

DossierTècnic

Innovació i transferència de coneixement

juny 2024

El relleu generacional i l'emprenedoria agrària a Catalunya

Pàg 03 Situació del relleu generacional agrari a Catalunya Pàg 07 Estratègia de relleu generacional agrari de Catalunya. Pla d'acció 2023-2027 Pàg 13 Actuacions implantades pel DACC per reforçar la instal·lació de joves agricultors a Catalunya Pàg 20 La formació agrària a Catalunya: tres propostes destinades a la formació dels joves agricultors Pàg 23 Eines i iniciatives per a l'emprenedoria agrària Pàg 27 ImpulsCoop, un projecte amb l'objectiu de transformar el cooperativisme agroalimentari català Pàg 31 Experiències de joves instal·lats a Catalunya.

El rejuveniment del sector agrari i l'emprenedoria al món rural són un vector clau en les noves apostes institucionals de la Generalitat de Catalunya.

Els agricultors menors de 40 anys representen tan sols l'11% de les explotacions agràries de la Unió Europea (UE) i, d'aquests agricultors, només el 3% són dones joves. En el cas de Catalunya, els joves només representen el 7% del total de titulars d'explotacions agràries i, en el cas de les dones joves, no arriba al 2%. La instal·lació de joves agricultors i el relleu generacional al camp català és una de les principals prioritats del Programa de desenvolupament rural de Catalunya. És per aquest motiu que des de la Secretaria d'Agenda Rural estem fent tots els esforços per fomentar el relleu generacional i l'emprenedoria agrària a Catalunya.

L'any 2017, van crear el Grup de Treball de Joves, que s'emmarca dins del Comitè de Seguiment del Programa de Desenvolupament Rural de Catalunya, amb l'objectiu d'examinar i debatre en profunditat determinats aspectes de l'estratègia i execució del PDR en aquesta matèria. Un Grup de Treball de Joves integrat per les organitzacions agràries UP i JARC, la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC), el Col·legi d'Enginyers Tècnics Agrícoles i Forestals de Catalunya (CETAFC) en representació dels col·legis professionals en l'àmbit agrari, l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA) –xarxa que aplega els 11 grups d'acció local (GAL) de Catalunya–, el Consorci GAL Alt Urgell-Cerdanya i l'Agència Catalana de Joventut.

Gràcies al treball dut a terme per aquest Grup de Treball de Joves, ja hem implantat a Catalunya algunes accions per reforçar la incorporació de joves al camp i l'emprenedoria agrària, com els dinamitzadors i dinamitzadores de joves, l'oficina

jove El Planter i l'Observatori de dades de persones joves agricultores.

Els darrers anys, es constata cada vegada més l'existència de perfils diferents que s'incorporen i que tenen també diferents necessitats. Algun perfil ja conegut com el de la pagesia tradicional, el de la pagesia novvinguda –que ja representa un de cada tres joves que s'incorpora a Catalunya–, però també el de la “nova pagesia” amb un perfil més agrosocial i que s'explica en aquest *Dossier tècnic*. Aquests perfils mostren dinàmiques diferents i al mateix temps complementàries. Els nous enfocaments de política pública entenen que cal treballar de manera holística, tant les relacions intergeneracionals com les relacions entre diferents perfils de joves. Més enllà de l'ajut econòmic de primera instal·lació, la realitat mostra com de necessàries són altres mesures complementàries que orientin, motivin i dinamitzin el camí de la idea a l'empresa agrària.

Per donar resposta a aquestes noves necessitats que s'identifiquen en el context català, s'ha treballat dins del Grup de Treball de Joves una Estratègia de relleu generacional agrari de Catalunya i, a proposta del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACC), s'ha aprovat per Acord de Govern, que articula un nou marc d'actuació per renovar les estructures agràries i per donar suport a les noves generacions. Aquesta mirada estratègica s'arrela en els resultats de l'Agenda Rural de Catalunya, on es considera el rejuveniment del sector agrari i l'emprenedoria al món rural com un vector clau per a la seva dinamització i diversificació econòmica i per a la generació d'oportunitats per als joves.

En aquest *Dossier tècnic* us volem mostrar de forma senzilla i resumida totes les actuacions que estem desenvolupant a Catalunya d'una manera coordinada per impulsar aquest relleu agrari i la incorporació de joves al camp.

Secretaria d'Agenda Rural

Dossier Tècnic. Núm. 129

El relleu generacional i l'emprenedoria agrària a Catalunya. Juny 2024.

Edició

Direcció General d'Empreses Agroalimentàries, Qualitat i Gastronomia.

Consell de Redacció

Carmel Mòdol Bresolí, Joan Gòdia Tresánchez, Glòria Cugat Pujol, Cristina Massot Berna, Neus Ferrete Gracia, Mercè Soler Barrasús, Enric Vadell Guiral, Albert Alemany Capella, Rosario Allué Puyuelo, Laura Dalmau Pol, Valentí Marco Sanz, Antoni Enjuanes Puyol, Josep Maria Planas Cisternas, Jaume Sió Torres, Constanza Andrea Saavedra Valdés, Joan S. Minguet Pla, Mireia Medina Sala, Maria Josep de Ribot Porta, Rosa Cubel Muñoz.

Coordinació i producció

Maria Josep de Ribot Porta, Imma Malet Prat, Annabel Teixidó Martínez i Josep Dadón Paz.

Correcció i assessorament lingüístic

Lluís Piqueres Pla i Susanna Saval Costa

Grafisme, maquetació i impressió

Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Dipòsit legal

B-16786-05.

ISSN: 1699-5465.

El contingut dels articles és responsabilitat dels/de les autors/es. DOSSIER TÈCNIC no s'hi identifica necessàriament. S'autoritza la reproducció total o parcial dels articles citant-ne la font i l'autoria.

Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

Gran Via de les Corts Catalanes, 612-614. 08007 - Barcelona.

Més recursos, enllaços i versió electrònica:

<https://ruralcat.gencat.cat>

<http://agricultura.gencat.cat/>

e-mail: sia.daam@gencat.cat

Portada:

Autor: Carlos Guzmán Lorente.

SITUACIÓ DEL RELLEU GENERACIONAL agrari a Catalunya

A Europa, fa anys que s'identifica una tendència regressiva del nombre de persones que s'incorporen al sector agrari, així com un nombre creixent de persones en actiu que es jubilen sense un relleu generacional de l'empresa agrària, que no garanteix una taxa de reemplaçament suficient.

El relleu generacional de les empreses agràries familiars es troba en un moment crític. Una suma de factors socials, econòmics, ambientals i culturals afecta la salut del sector agrari i posa en una situació d'alerta moltes de les explotacions agràries actuals, que no preveuen un relleu natural de la seva activitat. Aquesta tendència es constata a diferents escales territorials i es considera un problema estructural europeu, en què múltiples entitats, públiques i privades, estan treballant per renovar els instruments de suport a les noves generacions agràries.

A Europa, fa anys que s'identifica una tendència regressiva del nombre de persones que s'incorporen al sector agrari, així com un nombre creixent de persones en actiu que es jubilen sense un relleu generacional de l'empresa agrària, que no garanteix una taxa de reemplaçament suficient. També s'ha detectat una nova diversitat emergent de perfils de persones que lideren empreses agràries, així com la urgència de promoure estratègies que preserven la multifuncionalitat de l'activitat agrària i

Foto: DACC.

amb la necessitat de crear instruments innovadors adreçats a fomentar el rellleu generacional agrari, tant intrafamiliar com extrafamiliar.

Hi està arrelant una nova pagesia: Es tracta d'un grup emergent molt vinculat a la terra i a la producció ecològica local que busca la seva pròpia autonomia i que es manté optimista envers el futur del sector agrari.

S'identifica una diversitat cada vegada més àmplia de perfils de persones que s'incorporen al sector agrari amb trajectòries allunyades de la transmissió familiar de l'empresa agrària. La mirada posada en les generacions de pagesia novinguda rau en un augment de les persones que sense orígens agraris directes veuen en la pagesia una oportunitat laboral i personal. Aquesta generació extrafamiliar està incorporant a l'escenari agrari i rural un mapa de dinàmiques de rejueniment que cal tenir en compte en els nous marcs de suport i acompanyament institucional.

Però a la vegada s'identifiquen barreres que frenen la renovació agrària: l'accés a la terra, cost econòmic del procés instal·lació, l'excessiva burocràcia, baixa rendibilitat, l'accés al crèdit, l'accés al mercat, poc prestigi social i els desavantatges territorials dels municipis rurals.

Tot això, les dades reals de joves incorporats a Catalunya amb l'ajut a la primera instal·lació d'agricultor/a jove des de 2015 reflecteixen aquesta crítica situació (fig. 1).

També s'identifica que aproximadament una de cada tres incorporacions al sector agrari a Catalunya és de pagesia novinguda, és a dir, sense tradició familiar agrària.

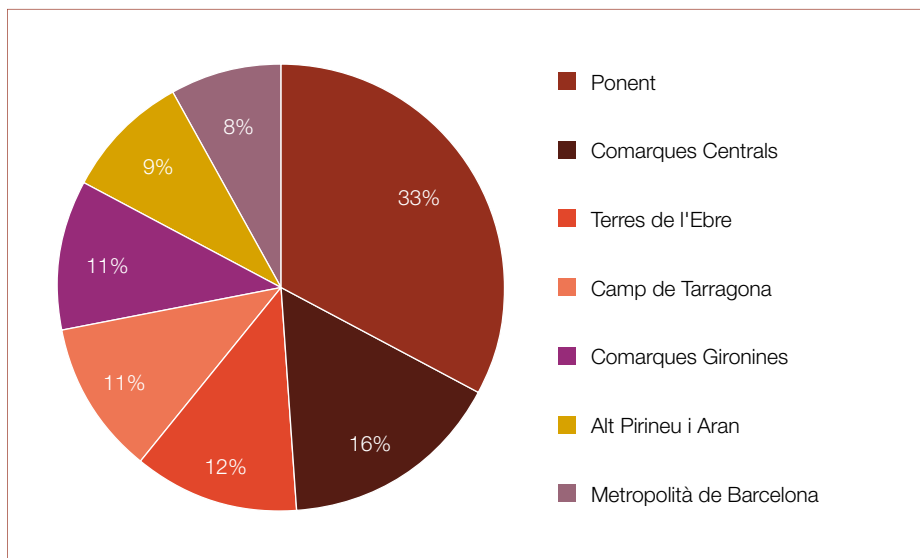
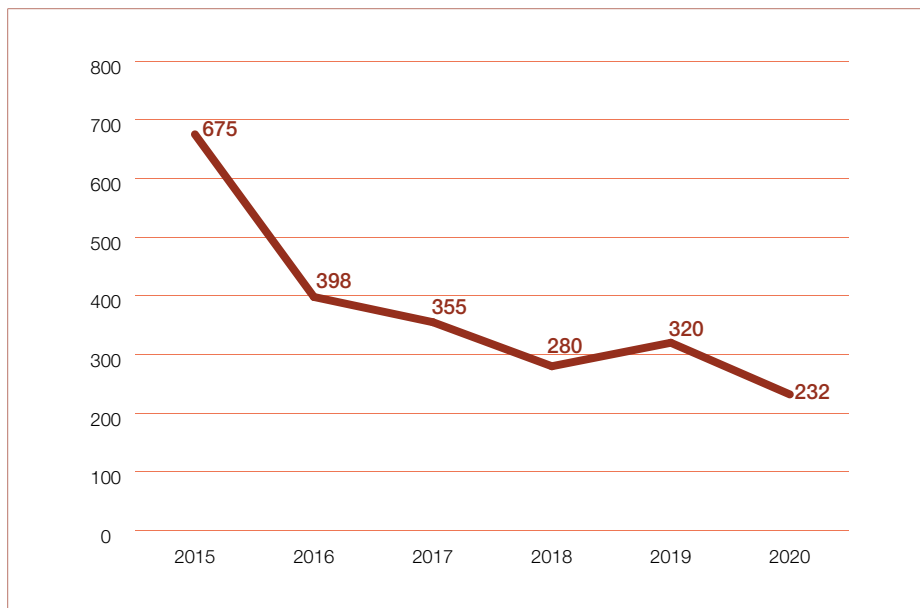

Figura 1. Joves incorporats a Catalunya amb l'ajut a la primera instal·lació d'agricultor/a jove des de 2015. Font: Observatori de joves del planter, 2021.

ria. Si mirem el perfil dels joves incorporats a Catalunya amb l'ajut de primera instal·lació d'agricultor/a jove des de l'any 2015, només un 27,8 % són dones que s'incorporen amb una edat mitjana superior als homes, un 25,46 % dels joves ho fan en una societat i un 18% de les explotacions fan producció agrària ecològica (fig. 2).

Si fem atenció a la formació dels joves que s'incorporen a Catalunya observem que els/les joves novinguts tenen més formació universitària que els de tradició familiar agrària, ja sigui en formació agrària i no agrària (fig. 3).

També observem que les explotacions dels joves novinguts presenten percentatges més alts en segells de certificació ecològica i venda de proximitat, mentre que les de família tradicional agrària els presenten en distintius d'origen (fig. 4).

És cert, i històricament ha passat, que els moments de crisi és quan es produeixen canvis i s'obren noves oportunitats, la qual cosa pot estar passant a la nostra pagesia. Actualment a Catalunya, com es pot veure als darrers gràfics, s'estan incorporant uns/unes joves cada vegada més formats, però

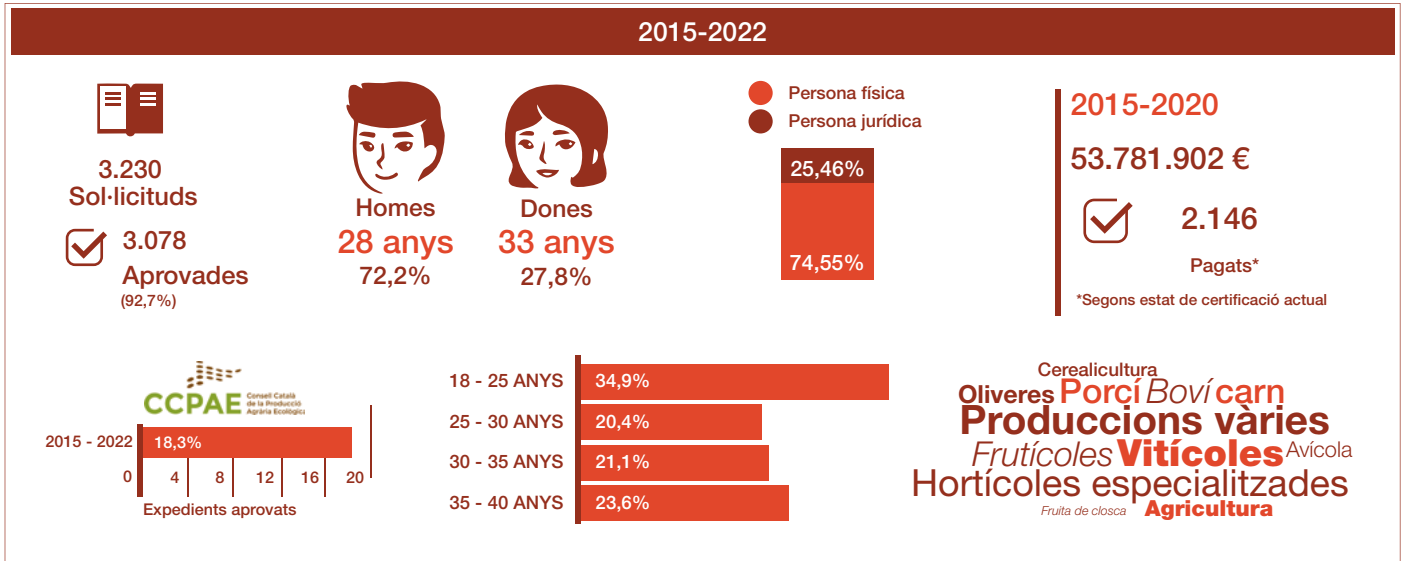

Figura 2. Perfil dels joves incorporats. Font: Observatori de joves del planter, 2021.

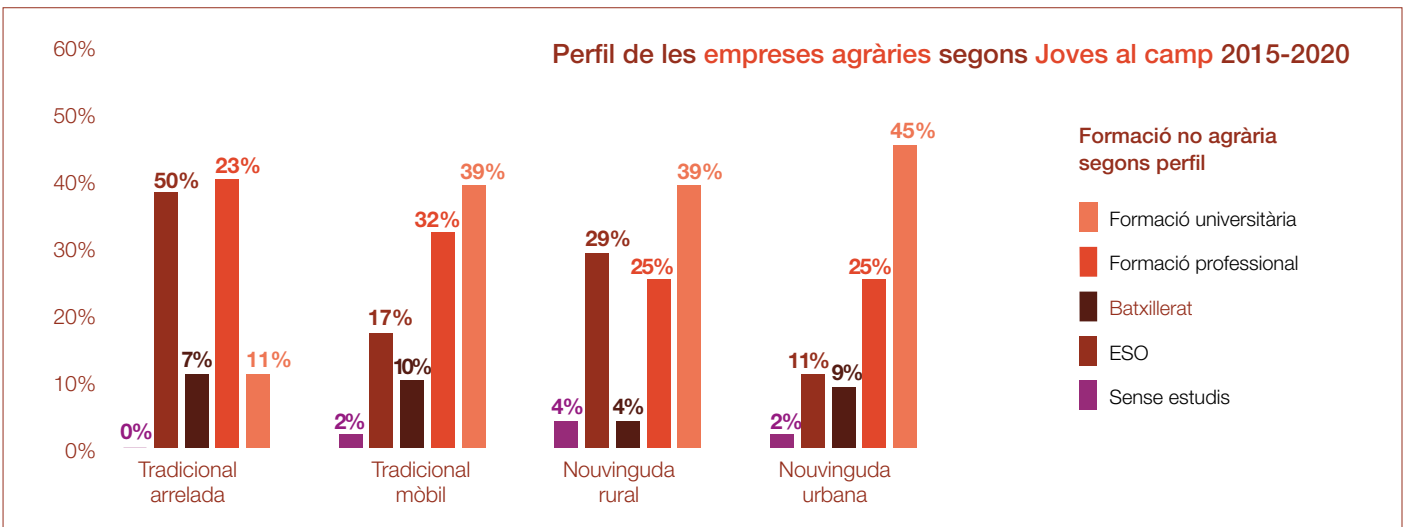
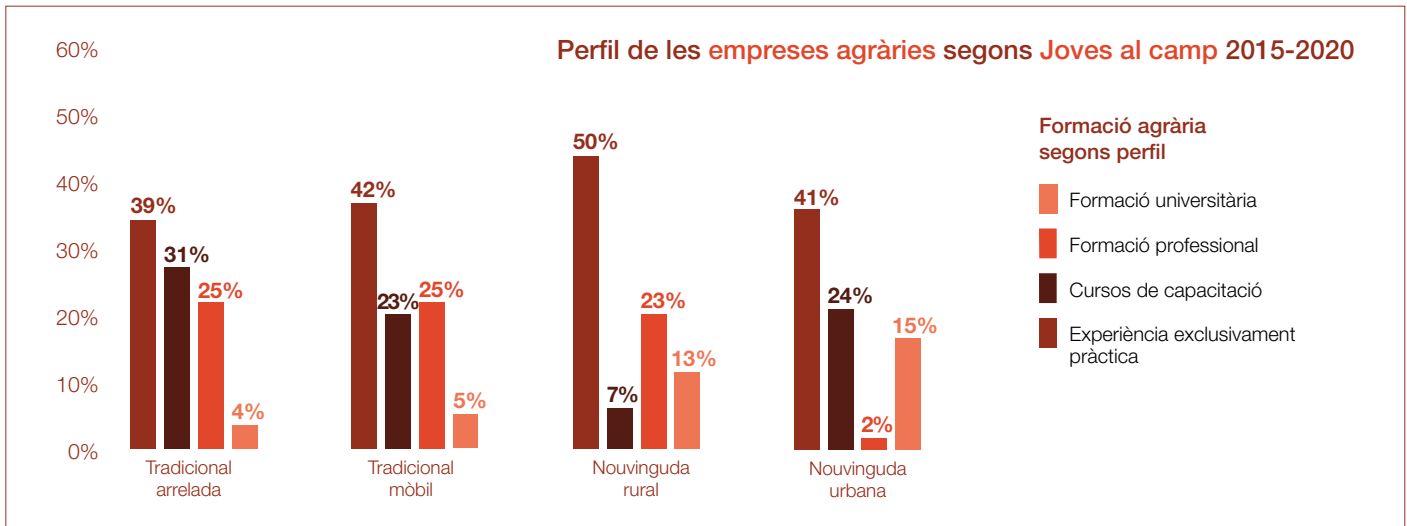

Figura 3. Formació segons perfil. Font: Estratègia de relleu generacional agrari de Catalunya.

Mapa de relleu generacional agrari

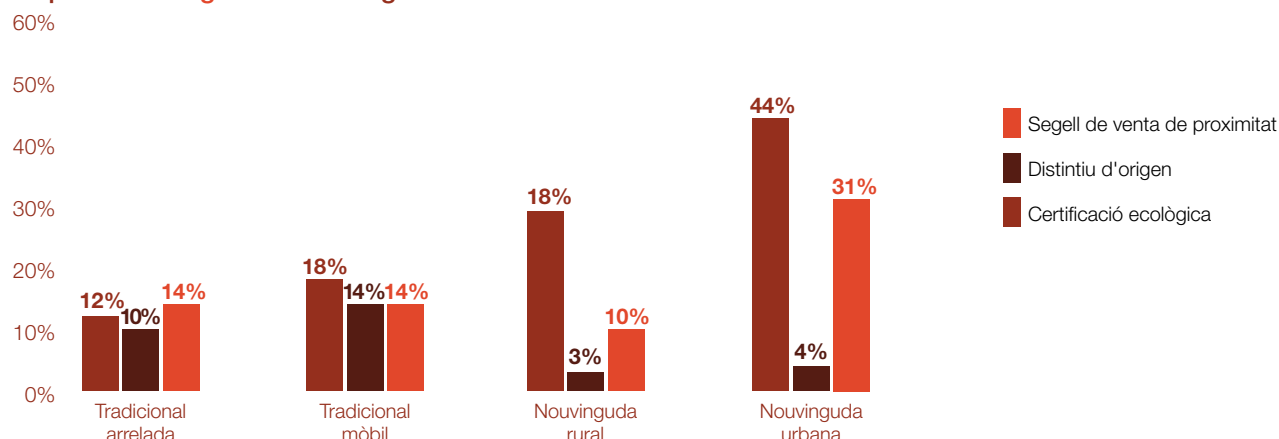

Figura 4. Segell de certificació segons perfil. Font: Estratègia de relleu generacional agrari a Catalunya.

Foto: DACC.

a la vegada hi està arrelant una nova pagesia; aquest concepte de “nova pagesia” no és un nou pagès o pagesa o un nouvingut a l'agricultura, sinó que és una pagesia tradicional i/o pagesia nouvinguda que treballen per un nou paradigma agrosocial. Es tracta d'un grup emergent molt vinculat a la terra i a la producció ecològica local que busca la seva pròpia autonomia i que es manté optimista envers el futur del sector agrari. La nova pagesia són persones joves, i no tant joves, amb una nova manera d'entendre i viure l'activitat agrària i la seva vinculació amb la

societat, basada en els valors del nou paradigma agrosocial.

Aquesta nova pagesia, la diversificació dels perfils de les persones que s'incorporen al camp, i també el canvi en els sistemes agroalimentaris i en les polítiques que afecten el mercat dels aliments, posen de manifest la necessitat de plantejar el repte del rejuveniment agrari amb una visió sistèmica i com una estratègia de país. Cada vegada és més evident la necessitat d'integrar temes culturals, territorials, jurídics, formatius i d'acompanyament,

per tal de donar suport institucional a una nova generació agrària.

Autoria

Laura Dalmau Pol
Subdirectora general de Planificació Rural. DACC.
laura.dalmau@gencat.cat

Josep Dadón Paz
Responsable de Desenvolupament Rural. DACC.
jdadon@gencat.cat

ESTRATÈGIA DE RELLEU GENERACIONAL agrari de Catalunya. Pla d'acció 2023-2027

Foto: DACC

01. Introducció

L'Estratègia de relleu generacional agrari neix amb la voluntat de consensuar un document programàtic que reculli les accions principals a dur a terme per donar suport a una nova generació agrària a Catalunya, articular un nou marc d'actuació per renovar les estructures agràries i per donar suport a les noves generacions, tant familiars com novinygues, que tenen la voluntat de crear empreses viables econòmicament, socialment, i ambientalment. Es defineix un Pla d'acció que articula els diferents programes, projectes i actuacions a realitzar per part de les entitats que treballen per al relleu generacional i l'emprenedoria agrària.

La necessitat d'una estratègia pel relleu generacional agrari a Catalunya

Una suma de factors socials, econòmics, ambientals i culturals afecta el sector agrari i posa en una situació d'alerta moltes de les explotacions agràries actuals, que no preveuen un relleu natural de la seva activitat. Aquesta tendència es constata a diferents escales territorials i es considera un problema estructural europeu, en què múltiples entitats, públiques i privades, estan treballant per renovar els instruments de suport a les noves generacions agràries.

La Comissió Europea fa anys que identifica una tendència regressiva del nombre de persones que s'incorporen al sector

agrari, així com un nombre creixent de persones en actiu que es jubilen sense un relleu generacional de l'empresa agrària. Aquesta tendència no garanteix una taxa de reemplaçament suficient, fet que porta a la conceptualització del *young farmer problem* com un repte estratègic per al sector agrari i per al món rural en l'àmbit europeu.

El repte del relleu generacional és un tema complex i multidimensional, en què cal fer un abordatge més enllà dels incentius econòmics.

Entre altres aspectes, cada vegada és més evident la necessitat d'integrar temes culturals, territorials, jurídics, formatius i d'acompanyament, per tal de

donar suport institucional a una nova generació agrària. La diversificació dels perfils de les persones que s'incorporen al camp, i també el canvi en els sistemes agroalimentaris i en les polítiques que afecten el mercat dels aliments, posen de manifest la necessitat de plantejar el repte del rejuveniment agrari amb una visió sistèmica i com una estratègia de país.

Per donar resposta a aquestes necessitats, el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACCA) de la Generalitat de Catalunya proposa idear una estratègia pel relleu generacional agrari, en la qual s'articuli un nou marc d'actuació per renovar les estructures agràries i per donar suport a les noves generacions, tant familiars com novinyudes, que tenen la voluntat de crear empreses viables econòmicament, socialment i ambientalment.

L'Estratègia de relleu generacional agrari pretén donar resposta a una de les accions estratègiques de l'Agenda Rural de Catalunya que és "promoure un pla nacional per al relleu generacional agrari que inclogui mesures de millora de la incorporació de joves agricultors, mesures que fomentin el mentoratge a nous agricultors, entre altres".

D'altra banda, l'Estratègia de relleu generacional agrari té diverses finalitats, entre les quals destaquem:

- Situar el problema del relleu generacional agrari al centre de l'acció política i l'interès social, cultural i econòmic.
- Facilitar el procés d'incorporació agrària a totes aquelles persones emprenedores que tinguin un projecte agrari viable, en el marc dels sistemes agroalimentaris sostenibles, amb eines diverses adaptades a cada perfil emprenedor.
- Articular i coordinar les eines necessàries per facilitar el relleu generacional i l'emprenedoria agrària per als diferents perfils de persones que s'incorporen al sector en models viables

econòmicament, socialment i ambientalment.

- Generar un ecosistema innovador de suport i acompanyament interinstitucional al relleu generacional i l'emprenedoria agrària, tant de la pagesia tradicional com de la novinyuda.
- Donar resposta als principals reptes i accions per afavorir el relleu generacional i l'emprenedoria agrària a Catalunya.
- Incidir en la prioritització de polítiques i accions per al relleu generacional i l'emprenedoria agrària en el marc del nou període de programació dels fons europeus (FEDER, FEADER, FSE, entre altres).

El procés per definir una visió estratègica de futur

L'Estratègia de relleu generacional agrari neix, com ja s'ha esmentat, per consensuar un document programàtic que reculli les accions principals a portar a terme per donar suport a una nova generació agrària a Catalunya. Es defineix un Pla d'acció 2023-2027 que articula els diferents programes, projectes i actuacions a realitzar per part de les entitats catalanes que treballen pel relleu generacional i l'emprenedoria agrària.

Per fer-ho s'ha fet un diagnòstic dels principals punts forts i punts febles de la realitat catalana, a partir de la revisió de la bibliografia, l'anàlisi de dades estadístiques, el buidatge d'un qüestionari de noves incorporacions, la consulta a persones expertes i el treball en grup amb persones joves incorporades. Amb aquesta metodologia s'ha contrastat la visió de diferents entitats, públiques i privades, implicades en les polítiques de rejuveniment agrari en relació amb una visió estratègica de relleu generacional i emprenedoria agrària.

Aquest treball ha permès la definició d'una visió estratègica basada en 5 reptes, 15 objectius i 48 accions.

02. Estat de la qüestió

Emprenedoria agrària

Segons el projecte de recerca Newbie¹, que estudia els models emprenedors de les noves generacions agràries a Europa, s'identifiquen quatre tendències globals:

- Reducció del nombre d'explotacions agràries,
- Augment de la grandària de l'explotació agrària,
- Envel·liment de la població agrària, i
- Interès creixent de les noves generacions pel sector agrari, tant per part de la pagesia tradicional com de la novinyuda.

Aquests quatre punts descriuen de manera molt clara la realitat, tant europea com catalana, en relació amb l'estructura del teixit agrari.

Les barreres que frenen la renovació agrària

Hi ha vuit barreres bàsiques que frenen el relleu generacional agrari:

- Accés a la terra,
- Cost elevat de la instal·lació,
- Burocràcia excessiva,
- Baixa rendibilitat,
- Accés al crèdit,
- Accés al mercat,
- Poc prestigi social, i
- Desavantatges territorials dels municipis rurals.

El camí de la incorporació agrària

La incorporació de persones al sector agrari és diferent segons l'origen familiar i territorial de qui s'hi incorpora. Bàsicament hi ha dos tipus de perfils emprenedors, un de pagesia tradicional, persones amb orígens agraris, i un altre de pagesia novinyuda, persones sense vincles agraris.

La distinció entre la pagesia tradicional i la pagesia novinyuda és important en

¹ <http://www.Newbie-academy.eu/>

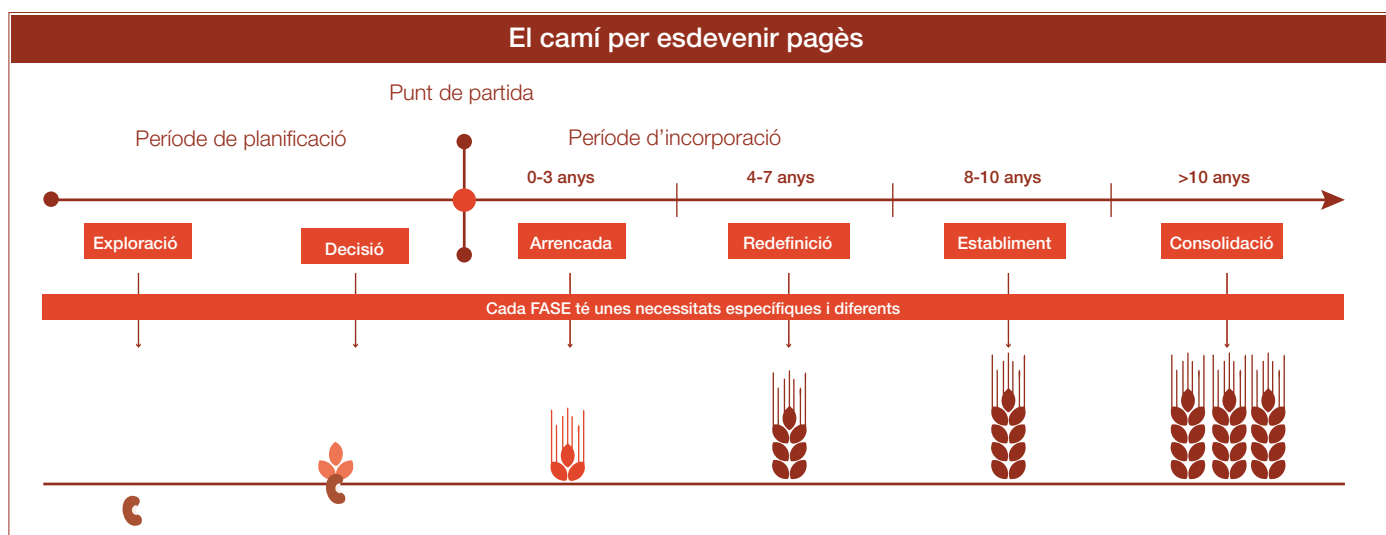

Figura 1. El camí per esdevenir pagès. Font: Monllor (2011) a partir de The Northeast New Farmer Network (2009).

relació amb els processos d'incorporació a l'activitat i les barreres d'entrada al sector, i les oportunitats que es poden estructurar en els diversos models de negoci també són diferents.

Hi ha un camí d'incorporació al sector agrari des que es pren la decisió de voler-s'hi incorporar fins que l'activitat agrària està consolidada. Aquest consta de dos períodes i sis fases (fig.1). La definició d'aquest camí és clau per poder dissenyar polítiques, plans i programes.

Un enfocament integral i estratègic

La constatació d'un nou escenari en els temes de relleu generacional i d'emprenedoria agrària està forçant les entitats que en tenen competències a actuar per capgirar les polítiques d'intervenció i fer un esforç per adaptar-les a la realitat. Aquesta necessitat és la que s'identifica en el nou marc de la PAC i en la nova programació de desenvolupament rural.

Dels nou objectius específics de la PAC, n'hi ha dos que estan dirigits a la renovació agrària: l'objectiu 7 de Relleu generacional i l'objectiu 8 de Zones rurals vives. La fita és atreure i donar suport a una nova generació agrària i

facilitar el seu camí emprenedor a les zones rurals.

03. Elaboració de l'Estratègia

Per a l'elaboració d'aquesta Estratègia s'han analitzat les dades quantitatives més representatives i que millor descriuen les persones instal·lades al sector agrari en el territori català els darrers anys; i s'han prioritzat les dades que tenen una relació més directa amb els factors que repercuteixen en el relleu generacional agrari. També s'han fet entrevistes a agents clau en temes de relleu generacional agrari. Algunes de les entrevistes s'han fet amb més d'una persona, per tant, el total de persones que han participat a l'estudi és de 37. Es defineixen els perfils següents de les persones entrevistades: 1) tutor d'incorporació de joves d'una escola agrària, 2) tècnic d'oficina comarcal encarregat de l'ajut de joves, 3) tècnic d'entitat d'assessorament encarregat de l'ajut de joves, 4) tècnic dinamitzador de relleu generacional agrari, 5) perfil acadèmic amb coneixement de la política d'incorporació de joves, 6) perfil gestor des d'una entitat local amb coneixements sobre relleu agrari, i 7) altres. D'altra banda, s'ha fet un estudi sobre 210

joves incorporats com a joves agricultors/es durant el període 2015-2019, amb l'emplenament d'un qüestionari, per recollir el perfil de les persones i les empreses que s'hi han instal·lat amb l'ajut del PDR en aquest període.

04. Diagnòstic

L'acostament a la realitat catalana en relació amb el relleu generacional i l'emprenedoria agrària ha permès identificar els elements més rellevants pel que fa al diagnòstic de les dinàmiques actuals, i també explorar les possibles accions que ha de recollir l'Estratègia de relleu generacional agrari.

Els principals temes identificats són:

- Una nova governança que faciliti el camí de la incorporació agrària
- Les noves necessitats per a les empreses agràries de la nova pagesia
- Innovació per a l'emprenedoria agrària arrelada al territori
- Territori divers que necessita atenció urgent
- Paper imprescindible de la ciutadania en l'alimentació sostenible

Per poder estructurar els elements clau per definir l'Estratègia de relleu generacional agrari, se n'ha sintetitzat la informació recollida en una matriu DAFO, en la

qual es fa referència a debilitats, amenaces, fortaleeses i oportunitats.

05. Visió estratègica

La visió estratègica es basa en la definició de la missió, la visió i els valors en què es basa i s'arrela l'Estratègia de relleu generacional agrari de Catalunya.

La missió és facilitar el procés d'incorporació agrària a totes aquelles persones emprenedores que tinguin un projecte agrari viable i articular i coordinar les eines necessàries per facilitar el relleu generacional i l'emprenedoria agrària.

La visió és generar i consolidar un ecosistema innovador de suport i acompanyament interinstitucional al relleu generacional i l'emprenedoria agrària que faciliti el procés d'incorporació agrària a totes aquelles persones emprenedores que tinguin un projecte agrari viable.

Reptes estratègics i accions

La visió estratègica es basa en cinc reptes:

1. Coordinar / governança: estructurar un sistema de suport i acompanyament interinstitucional per al relleu generacional i l'emprenedoria agrària.

Coordinar tots els agents, entitats i institucions que donen suport, assessorament i acompanyament al procés de relleu generacional i emprenedoria agrària per treballar conjuntament en la mateixa direcció, sense duplicitat d'acions. Aquesta coordinació requerirà una governança que hauria de liderar l'òrgan competent, que és el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

2. Rejuvenir / nova pagesia: facilitar l'accés, tant de la pagesia tradicional com de la novvinguda, a empreses agràries viables econòmicament, socialment i ambientalment.

Rejuvenir el camp català amb un relleu generacional natural de les explotacions familiars, tot fomentant el traspàs d'explotacions que no tenen continuïtat familiar i la creació de noves empreses agràries que donen suport a una nova pagesia vinculada a la terra i a la producció sostenible local.

3. Enfortir / teixit innovador: acompanyar les empreses agràries amb models innovadors de producció i comercialització.

Enfortir a les empreses agràries liderades per joves assessorant-les i acompanyant-les amb un suport específic i personalitzat tot creant teixit innova-

dor basat en models agroalimentaris sostenibles i bioeconomia, integrant la perspectiva de gènere i fomentant models cooperatius, que incorporin els conceptes de la responsabilitat social.

4. Arrelar / territori: teixir un ecosistema acollidor al món rural que arrelli les noves generacions al territori.

Aconseguir arrelar les persones joves al món rural facilitant l'accés a l'habitatge, als serveis bàsics i a la digitalització, perquè aquest territori sigui un lloc d'acollida i de vida.

5. Sensibilitzar / ciutadania: conscienciar la ciutadania del paper imprescindible de la pagesia i del seu vincle amb l'alimentació sostenible.

Sensibilitzar del paper imprescindible de la pagesia com a productor d'aliments sostenibles, sans, de qualitat i proximitat, que és garant del territori, ja que té cura del medi ambient. I així, la ciutadania coneixerà la importància d'aquesta professió.

Aquests reptes es basen en diversos 15 objectius i 48 accions, amb algunes accions interrelacionades també amb el Pla estratègic de l'alimentació de Catalunya 2021-2026 (PEAC) i amb el Pla INNOVA 2023, tal com es mostra a la taula 1.

Parc ecològic. Foto: DACC.

Repte 1. Coordinar / governança
Coordinar la xarxa d'entitats catalanes que treballen pel relleu generacional i l'emprenedoria agrària
Crear i dinamitzar un sistema de coordinació interinstitucional
Donar suport a les taules de treball territorials que neixen de les entitats locals
Articular eines per a l'emprenedoria agrària des de les entitats locals
Acompanyar les entitats locals en la implementació d'eines de dinamització agrària des de l'àmbit local
Capacitar el personal tècnic de les entitats locals que treballen temes de relleu generacional i d'emprenedoria agrària
Comunicar i divulgar les eines existents per al relleu generacional i l'emprenedoria agrària
Consensuar un pla de comunicació, amb perspectiva de gènere, en relació amb el relleu generacional i l'emprenedoria agrària amb les entitats catalanes que treballen en xarxa
Potenciar la plataforma virtual "el Planter", dins del portal RuralCat

Repte 2. Rejuvenir / nova pàgina
Oferir un suport específic i personalitzat a les noves incorporacions agràries
Adaptar l'ajut de primera instal·lació de joves agricultors i agricultores als nous perfils emprenedors
Implantar la figura de la persona dinamitzadora de joves a temps total a tot Catalunya
Coordinar les eines de suport existents des de diferents entitats sectorials i territorials
Revisar el rol de les entitats col·laboradores actuals cap a un model d'entitat assessora dels joves reconeguda
Facilitar la incorporació progressiva al sector agrari
Articular un dispositiu interinstitucional de preinstal·lació agrària
Enfortir el Banc de terres en xarxa dotant-lo d'un fons de terres més enllà de les finques en desús / Promocionar el Banc de terres per impulsar l'accés a la terra en coordinació amb el Programa de relleu generacional de les cooperatives agràries (ES24.2 del PEAC)
Donar suport a la xarxa catalana d'espais test agraris / Impulsar els espais test agraris com a fórmula per facilitar de manera innovadora la incorporació progressiva de noves persones al camp (TR11.9 del PEAC, Pla INNOVA 2030)

Acompanyar els processos de traspàs d'empreses agràries
Estructurar un programa pilot de traspàs de l'empresa agrària / Facilitar i acompanyar el traspàs d'una explotació agrària en actiu quan la persona titular cessa en l'activitat, i fomentar l'ús continuat de les terres agràries en les zones de muntanya i en zones amb limitacions naturals i altres limitacions específiques (ES27.1 del PEAC)
Crear i gestionar un directori dinàmic d'empreses agràries que estan per plegar i de joves que es volen incorporar al sector

Repte 3. Enfortir / teixit innovador
Oferir un suport específic i personalitzat a les empreses agràries innovadores
Facilitar eines d'assessorament per al teixit innovador basat en models de bioeconomia / Programa transversal de sistemes agroalimentaris sostenibles (Pla INNOVA 2030)
Estructurar una xarxa de mentors en diferents sectors i territoris / Impulsar un programa de mentoria adreçat específicament a persones de nova incorporació a l'activitat agrària i pesquera (FO2.2 del PEAC, Pla INNOVA 2030)
Millorar les eines de finançament / Promocionar l'establiment d'un sistema de finançament àgil i eficaç per a les noves incorporacions de joves amb la col·laboració de l'Institut Català de Finances (TR8.5 del PEAC)
Fomentar la participació de les empreses agràries liderades per joves en projectes d'innovació i generació de coneixement / Activar el programa d'acompanyament a joves i emprenedors/ores HubLlabor: Xarxa de Living Labs i espais de validació; Oficina d'Innovació (Pla INNOVA 2030)
Dissenyar programes de formació orientats a capacitar i acompanyar els i les professionals del sector agroalimentari i altres agents implicats en aquest àmbit (FO1 del PEAC)
Impulsar l'aplicació de les tecnologies emergents al sector agroalimentari per potenciar el procés de transformació tecnològica i digital del sistema agroalimentari (TR9 del PEAC) / Oficina d'innovació (Pla INNOVA 2030)
Donar suport a les empreses agràries liderades per dones
Integrar la perspectiva de gènere en totes les accions de l'Estratègia de relleu generacional agrari
Sensibilitzar sobre les necessitats específiques de les dones
Fomentar i incrementar la presència de les dones en el teixit associatiu del món rural i marítim i en els seus òrgans de decisió (ES25.1 del PEAC)

Identificar les necessitats que tenen les dones en la conciliació per al desenvolupament de les activitats productives en l'àmbit rural i marítim, i que condicionen el seu accés al lideratge de les organitzacions (ES25.2 del PEAC)

Fomentar els models cooperatius de producció i comercialització

Promoure la figura del "dinamitzador/a cooperatiu" en diferents cooperatives agràries de Catalunya / Impulsar el relleu generacional a les cooperatives agràries (ES24.3 del PEAC)

Fomentar les estructures cooperatives per a les noves incorporacions agràries

Incorporar l'economia social i solidària en els plans d'empresa de les noves incorporacions agràries

Fer que les estructures cooperatives siguin atractives per a les dones

Articular una xarxa catalana d'equipaments agroalimentaris locals

Crear un directori d'equipaments agroalimentaris locals (escorxadors, mercats, centres logístics, etc.), com ara la xarxa d'obraders compartits

Donar suport a la creació i/o dinamització dels equipaments agroalimentaris locals / Impulsar instal·lacions i infraestructures de petita dimensió adaptades a les necessitats dels professionals del territori (per exemple, escorxadors de baixa capacitat) (TR11.14 del PEAC)

Articulació d'espais de trobada, coordinació i cooperació, per promoure projectes comuns entre agents de diferents baules de la cadena alimentària (TR12.1. del PEAC) / Matins d'innovació agroalimentària, Oficina d'Innovació (Pla INNOVA 2030)

Foment de les infraestructures compartides (obraders, cellers, centres de neteja i desinfecció per al transport, banc de barques de pesca, etc.) (TR11.13 del PEAC)

Repte 4. Arrelar / territori

Crear ecosistemes locals de dinamització agrària local

Coordinar els agents locals amb un full de ruta de dinamització agrària local

Apostar per projectes tractors a escala territorial / projectes transformadors (Pla INNOVA 2030)

Fer del món rural un espai d'acollida i arrelament

Articular punts d'acollida al món rural i agrari des de l'àmbit local

Programar activitats d'enxarxament que facilitin l'acollida de persones nouvingudes

Treballar l'oferta cultural de les zones rurals

Assegurar els serveis bàsics per a la població rural

Innovar en les mesures per facilitar l'accés a l'habitatge

Desplegar les infraestructures necessàries per a la digitalització i l'accés a les noves tecnologies

Impulsar els projectes orientats a garantir que la població rural disposi de l'accés a infraestructures i serveis essencials (ES26.1 del PEAC)

Repte 5. Sensibilitzar / ciutadania

Generar una imatge constructiva sobre la professió pagesa

Treballar a les escoles i instituts per sensibilitzar els mestres i professors i les noves generacions, tant urbanes com rurals, sobre la professió pagesa / Promocionar un programa de fira escolar sobre els oficis del sector primari per donar-los a conèixer i ser palanca d'atracció per a les noves generacions (ES28.2 del PEAC)

Crear materials divulgatius sobre la professió pagesa per sensibilitzar la població de la importància de l'ofici

Crear projectes educatius conjunts entre escoles rurals i escoles urbanes a fi de compartir diferències i similituds entre ambdues zones (FO4.3 del PEAC)

Sensibilitzar la ciutadana sobre la importància de consumir producte de proximitat i sostenible

Impulsar campanyes de comunicació de gran impacte i accions complementàries de difusió (CO1. del PEAC)

Incorporar en tots els plans docents de formació estructurada i sistemàtica sobre hàbits de vida saludable, origen i producció d'aliments, sostenibilitat, cuina i gastronomia (FO4.6 del PEAC)

Promoure accions innovadores d'acostament de la producció i el consum sostenible

Canal aliments (Pla INNOVA 2030)

Taula 1. Reptes, objectius i accions de l'Estratègia de relleu generacional. Font: DACC.

Autoria

Laura Dalmau Pol

Subdirectora general de Planificació Rural

DACC.
laura.dalmau@gencat.cat

Gemma Taña Pedrola

Tècnica de la Subdirecció general de Planificació

Rural. DACC.
gemma.tana@gencat.cat

Josep Dadón Paz

Responsable de Desenvolupament Rural. DACC

jdadon@gencat.cat

ACTUACIONS IMPLANTADES PEL DACC

per reforçar la instal·lació de joves agricultors a Catalunya

01. Els dinamitzadors i dinamitzadores de joves a Catalunya

La figura del dinamitzador/a de joves és la d'un tècnic/a especialitzat en relleu generacional, en els diferents àmbits territorials, que treballa en xarxa amb els altres professionals que intervenen en el procés d'instal·lació: el tècnic/a de l'entitat col·laboradora, el tècnic/a de l'oficina comarcal del DACC i el tutor/a de formació.

Els eixos fonamentals d'aquesta dinamització són:

- Treball en xarxa amb els diversos agents que intervenen en el procés d'instal·lació.
- Acompanyament del jove per orientar-lo i motivar-lo.
- Detecció dels joves amb més necessitats.
- Personalització de la dinamització, individualitzada per a cada jove i projecte.
- Posar el jove en contacte amb un pagès o pagesa expert: mentors.
- Seguiment del jove fins a l'execució correcta del seu pla empresarial.

La finalitat és la coordinació i la comunicació directa entre els diferents agents que intervenen en el procés d'instal·lació del jove per millorar-ne l'acompanyament en el seu procés d'instal·lació.

La dinamització de joves va començar com una prova pilot que ha dut a terme el DACC des de l'any 2019, a les comarques del Camp de Tarragona i a Girona, per reforçar-hi la instal·lació de joves.

Reunió de tutors d'incorporació a l'escola agrària del Pirineu. Foto: DACC.

L'any 2021, per les característiques i singularitats territorials i la pressió afegida a les explotacions agràries, s'ha ampliat als territoris següents:

- Comarques de l'Alt Pirineu i Aran
- Comarques de la zona periurbana de Barcelona
- Comarques de les Terres de l'Ebre

Aquest any 2023 arribarà també a la Catalunya Central i Ponent, amb la qual cosa s'haurà implantat a tot Catalunya i qualsevol jove que es vulgui incorporar com a jove agricultor/a tindrà el suport, l'assessorament i l'acompanyament del dinamitzador/a de joves per poder completar amb èxit el seu procés d'instal·lació.

Anna Carmona, dinamitzadora de joves de l'Alt Pirineu i Aran

La proposta d'entrar a formar part de l'equip de dinamització de joves el 2021

em va semblar un repte i una oportunitat que vaig entomar amb mirada holística i personalitzada. El meu àmbit d'actuació és l'Alt Pirineu i Aran, comprès per les comarques de l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Vall d'Aran. El fet de ser un territori de muntanya i rural condiciona el tipus d'instal·lació dels joves; principalment, ho fan en explotacions petites o mitjanes de caire familiar, amb maneig tradicional.

De les noves incorporacions predominen les que prenen el relleu dels seus pares, però cada vegada hi ha més casos de pagesia nouvinguda, que en general és la que té més necessitat de suport i acompanyament. Tot i les dificultats que comporta fer de pagès en una zona de muntanya, principalment les de l'accés a la terra o a l'habitatge, el Pirineu és considerat un destí atractiu.

En aquests dos anys d'experiència des-tacaria l'acompanyament a un jove em-prenedor que no ve de família pagesa i que fins fa poc estava vivint al país veí amb règim econòmic i legal diferent. Va presentar la sol·licitud d'ajut a la primera instal·lació de joves agricultors el 2022. Partia de zero, s'instal·lava en una explotació avícola de posta de nova construcció i, a més, no tenia formació agrària. Està anant a contrarellotge amb els terminis i compromisos fixats per l'ajut davant de les temporalitats alhora d'obtenir la llicència d'obres, l'alta al Registre d'activitats ramaderes, la formació, la construcció i l'equipament de la nau entre d'altres, a més dels imprevistos trobats pel camí que l'han portat a modificar el disseny constructiu de la nau. Per ajudar-lo a concretar el seu projecte i adquirir més coneixement del sector avícola, gràcies a la veterinària de l'oficina comarcal, li vam organitzar una visita a una granja de gallines ponedores. El titular és un jove instal·lat de fa nou anys i guanyador d'un premi Pita pel seu projecte innovador. La trobada va ser tant profitosa i instructiva que, arran d'això i amb la implicació de la tutora de joves, tots dos van entrar a formar part del projecte de mentoria de joves impulsat per les escoles agràries. Està previst que comencin en breu, estic segura que aquestes setmanes d'aprenentatge i assessorament de la mà d'un expert que ja ha passat per un procés similar seran molt enriquidores pel jove.

Anna Pararols, dinamitzadora de joves de Girona

Fermo part d'aquest projecte des que va sorgir el 2019 com a pla pilot a les comarques de Girona i Tarragona, amb la idea de veure'n el funcionament i, un cop ben instaurat, aplicar-ho a la resta de Catalunya, però amb la pandèmia totes les idees que hi havia van quedar estancades. Tot i això, s'hi han anat afegint diferents territoris.

La principal idea és assessorar i donar suport a les persones joves que es vo-

len incorporar a l'activitat agrària. Cal tenir en compte que cada cas és diferent segons les condicions i característiques, encara que la incorporació sigui en un mateix tipus d'explotació, i per tant les casuístiques de cada cas varien. Per això, l'assessorament tant es fa de manera conjunta com individual. A Girona ens trobem amb una gran diversitat d'orientacions productives tant agrícoles com ramaderes, sobretot a la plana amb explotacions de fruita dolça, horta, cereals, ramaderia intensiva... en canvi, a la zona de muntanya predominen les explotacions de boví de carn.

Amb l'experiència, he vist que Girona és un territori on molts joves s'instal·len en societats sobretot quan les explotacions són familiars i d'orientació ramadera. També, cal destacar que les dones són les que s'instal·len més grans, i en els seus projectes inclouen la diversificació, encara que el més típic és el turisme rural; també en trobem d'altres com aules d'entorn rural, visites, tallers, tots relacionats amb l'explotació.

Aquest projecte es podria millorar creant més xarxa i interacció entre els joves i, d'altra banda, fent un acompanyament més individualitzat segons les dificultats que es vagi trobant cadascú, segons el tipus d'explotació on es vulguin instal·lar, la seva procedència: del món agrari o no..., entre d'altres.

Aquest assessorament i acompanyament als joves és la part que proporciona un grau de satisfacció a la feina, ja que aquestes persones estan construint el seu futur i poder-los ajudar d'una manera més o menys directa és molt important.

Elisabet Masip, dinamitzadora de joves al Camp de Tarragona

El 2019, com a tècniques del DACC, vam iniciar un pla pilot anomenat Dinamització de joves, al Camp de Tarragona i a Girona, amb un objectiu: ajudar els joves a aconseguir que el procés d'instal·lació es culminés amb èxit.

Som conscients que aquest és un procés que no és fàcil: cal tenir clar el projecte, buscar les eines per dur-lo a terme (terres, infraestructura de l'explotació...), formar-se, fer tràmits amb les diferents administracions, enfrontar-se al dia a dia d'una explotació... És per això que l'acompanyament, la detecció de les necessitats dels joves, l'assessorament, etc. són claus. En aquest pla pilot, que el 2021 hi va afegir altres territoris, es treballa en xarxa amb tots els agents que intervenen d'alguna manera en el procés d'instal·lació per donar així aquest suport.

Al llarg dels anys hem conegut joves instal·lats en tots els sectors. Alguns iniciaven aquest camí sabent què era això de ser pagès i d'altres descobrien una realitat nova; però tots, amb la il·lusió de tirar endavant un projecte.

Hem pogut copsar el dinamisme de les explotacions i dels joves que les gestionen: molts d'aquests projectes ja no només tenen com a objectiu la producció, sinó que també transformen, donant un valor afegit al producte, i comercialitzen.

I hem vist l'empenta per tirar endavant les explotacions i les ganes de fer la feina ben feta.

I tot aquest entrellat d'experiències que es produeixen en les explotacions d'arreu del territori configuren un sector que, malgrat la conjuntura actual, és molt viu.

I seguim treballant, amb el propòsit d'ajudar en tot allò que faci falta perquè aquests projectes siguin una realitat, perdurin en el temps i tinguem un sector jove i potent.

Miquel Baldi, dinamitzador de joves als Serveis Territorials de Barcelona

L'ajut d'instal·lació de joves vol facilitar la incorporació de nous empresaris al sector agrari i dona suport econòmic per a l'execució del pla d'empresa proposat pel jove. L'ajut és important per començar l'activitat, però també exigent en els

seus requisits i compromisos: execució del pla d'empresa, altes fiscals i de la Seguretat Social, formació, consolidació de la mà d'obra prevista, compliment dels requisits d'agricultor professional o EAP, etc. Totes aquestes exigències en el moment d'inici de l'activitat en què l'emprenedor ha de fer front a molts altres reptes per consolidar la seva nova empresa.

Totes les ajudes són poques per superar aquest moment, i des de la dinamització de joves de Barcelona ens centrem a fer un seguiment i donar la millor informació als joves.

Per això es convoca els futurs sol·licitants a una reunió informativa, abans que formalitzin la sol·licitud, per poder orientar-la de la millor manera. En aquesta fase inicial es detecten els projectes poc madurs o inviables i s'ajuda a la seva millora per assegurar-ne la viabilitat.

Un cop ja presentada la sol·licitud d'ajut, també s'assisteix a la reunió conjunta amb el tutor de formació i els tècnics d'oficina comarcal, per informar els joves de l'itinerari formatiu i dels tràmits a seguir durant els cinc anys de compromís de l'ajut. L'objectiu és recordar els compromisos i documentació a presentar per evitar incidències i facilitar els contactes, i per això ens posem a disposició dels joves per a la resolució dels possibles dubtes.

Finalment, i especialment amb els sol·licitants no provinents de l'àmbit agrari, el que anomenem instal·lacions extrafamiliars, fem una trucada de seguiment quan reben la resolució i una altra després del pagament de la primera certificació, per comprovar que estan complint el seu pla d'empresa i detectar a temps les possibles incidències que comprometen el pagament de l'ajut.

En l'àmbit de les comarques de Barcelona, estem molt condicionats per la proximitat de la ciutat de Barcelona i de l'àrea metropolitana, amb una fortíssima pressió urbanística i d'infraestructures sobre els terrenys agraris, i al mateix temps una facilitat d'accés al consumidor final.

Aquests factors generen projectes amb poca superfície i productes d'alt valor afegit, entre els quals podem destacar: horta ecològica amb comercialització en cistelles, ous ecològics, mel, ramaderia d'oví-cabrum amb pastura per a prevenció d'incendis i producció de formatges, producció de kiwi, etc.

Miquel Ulldemolins, dinamitzador de joves de les Terres de l'Ebre

Des del primer dia que vaig començar a treballar al Departament (ja fa uns quants anys), m'he dedicat a tramitar expedients de modernització pri-

mer i contracte global després. He atès centenars de joves que m'han explicat les seves idees, els seus projectes (autèntics projectes de vida en molts casos), els seus somnis i fins i tot les seves pors. Els he intentat informar el millor possible dels compromisos, dels riscos, dels possibles problemes... i en algun cas he aconsellat que desistís de la seva incorporació, ja que no era un projecte viable.

Vaig començar a treballar a la Terra Alta i des de fa set anys soc a la Ribera d'Ebre. En totes dues comarques, l'activitat majoritària és l'agrícola (a la Ribera d'Ebre el sector industrial i de serveis són més importants que a la Terra Alta) amb una agricultura tradicional mediterrània: vinya, ametller, olivera i fruita dolça; explotacions de ramaderia extensiva (oví-cabrum), intensiva de porc i pollastre integrat, i algunes (poques) de cicle tancat. Al Baix Ebre i al Montsià, l'agricultura i la ramaderia també tenen un pes important, amb els mateixos conreus (tret de la vinya) i l'afegit d'hortícoles, cítrics i arròs.

A les quatre comarques predomina el relleu generacional tradicional: traspàs d'explotacions de pares a fills amb el manteniment o ampliació dels conreus existents, amb pocs nouvinguts i projectes d'instal·lació que no varien les OTE típiques (vitícola, fructícola, cítrics...).

Anna Carmona Xarles
Dinamitzadora Joves
Alt Pirineu - Aran

anna.carmona@gencat.cat

Anna Pararols Martí
Dinamitzadora Joves de
Girona

apararols@gencat.cat

Elisabet Masip Miquel
Dinamitzadora Joves al
Camp de Tarragona

emasip@gencat.cat

Miquel Baldi Coll
Dinamitzador Joves SSTT
Barcelona

mbaldi@gencat.cat

Miquel Ulldemolins Giné
Dinamitzador Joves
Terres de l'Ebre

mulldemolins@gencat.cat

Fer de dinamitzador a les quatre comarques de les Terres de l'Ebre m'ha obert a altres conreus: cítrics i arròs, que tot i la proximitat geogràfica m'eren totalment desconeguts, i també a nous projectes. M'han plantejat incorporacions a una explotació amb cultiu de bolets, gallines ponedores d'ous de colors i fins i tot una explotació ramadera de proteïna per a alimentació animal... D'altra banda, he contactat amb joves que, tot i incorporar-se en una típica explotació de vinya, parlen d'agricultura biodinàmica, regenerativa. Tot plegat m'ha connectat amb una nova agricultura, una nova manera de produir i de fer, diferent de la que tra-

mitava als expedients any rere any i que em dona esperança en el futur d'una professió bàsica per a una societat que no sempre sap valorar la feina i l'esforç que suposa produir aliments de qualitat.

02. El Planter – Joves al camp

El dia 6 de maig de 2020 es va estrenar a RuralCat El Planter (https://ruralcat.gencat.cat/web/guest/el_planter), una nova oficina virtual dedicada als joves que s'incorporen a l'activitat agrària. El Planter és un punt de trobada i d'informació per a tots els joves que decideixen incorporar-se a l'activitat agrària a Cata-

lunya i amb una atenció especial als que no tenen experiència prèvia en el sector.

L'oficina aglutina en un únic espai tota la informació sobre la incorporació dels joves al sector agroalimentari i rural, des d'ajuts, formació i experiències compartides, fins a suport i assessorament.

Amb apartats com:

Ser pagès/a?, adreçat als joves que no tenen una experiència prèvia en el sector i el seu origen no és agrari. Aquest apartat recull algunes orientacions i consideracions bàsiques que cal tenir en compte abans i durant el procés d'esdevenir pagès.

Foto 1. Pàgina d'inici de l'oficina virtual El Planter. Font: https://ruralcat.gencat.cat/web/guest/el_planter

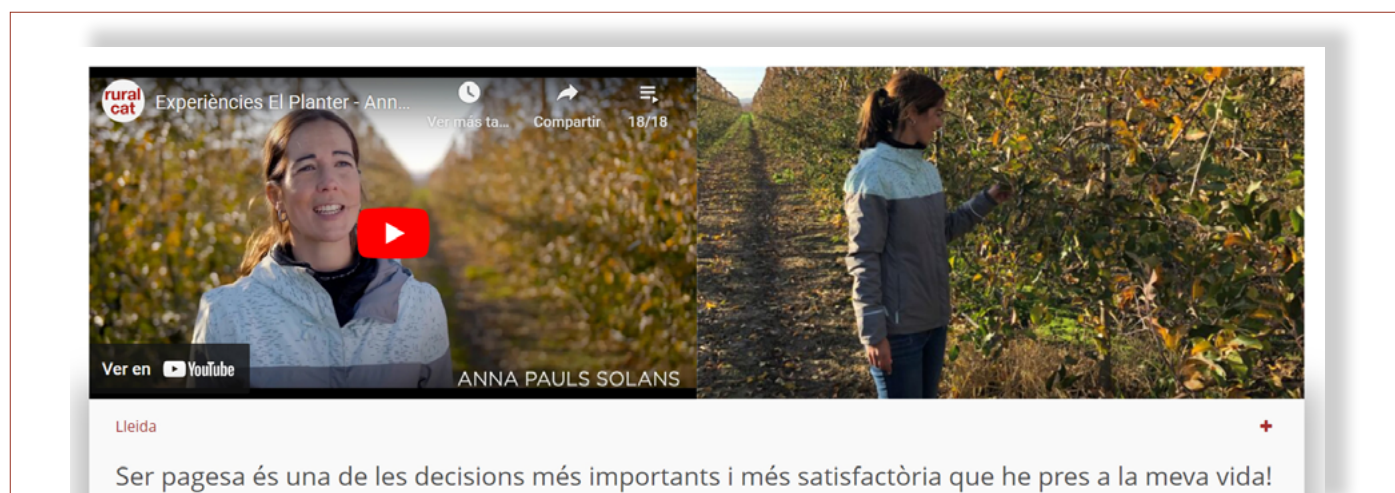

Foto 2. Captura de pantalla de la secció Experiències de l'oficina virtual El Planter. Font: www.ruralcat.cat.

Foto 3. Capçalera de la pàgina de l'observatori de joves. Font: www.observatoridejoves.cat

Instal·lar-me, que ofereix tota la informació dels ajuts del contracte global d'explotació (CGE), segon pilar de la PAC, amb les ajudes de primera instal·lació de joves agricultors/ores, de millora a la competitivitat de les explotacions agràries, de mitigació del canvi climàtic en les explotacions agràries i de diversificació agrària, així com els ajuts agroambientals i a la producció agrària ecològica. També sobre el primer pilar de la PAC, amb els ajuts bàsics a la renda per a la sostenibilitat, accés a la Reserva Nacional, així com complement de jove, l'ajut redistributiu a la renda i els ecorègims.

Pla d'empresa, on s'explica com elaborar un pla d'empresa, amb una senzilla

infografia mòbil i un document complementari més detallat.

Support, suport administratiu i legislatiu per fer els diferents tràmits i assessorament a través de les escoles agràries, les oficines comarcals del DACC, les entitats col·laboradores i la figura del dinamitzador de joves.

Experiències, amb experiències de joves (dones, homes) de cada demarcació que ja s'han instal·lat amb èxit, en diferents orientacions productives, en agricultura i/o ramaderia ecològica, sostenible o convencional.

Contacta'ns, que permet que tots els joves facin qualsevol tipus de consulta

per incorporar-se a l'activitat agrària i en rebre resposta en 24 o 48 hores.

L'oficina també ofereix l'enllaç directe a l'Observatori de joves <https://observatoridejoves.cat/>, una eina de consulta dels joves que s'han incorporat a l'activitat agrària des de l'any 2015 amb l'ajut de primera instal·lació de joves agricultors/ores, els ajuts de sostenibilitat demanat pels joves i/o els ajuts directes de la PAC.

A més, es poden consultar les notícies més destacades relacionades amb els joves del camp i enllaços d'interès als aplecs dels joves al camp, formació, agenda, premis PITA en la modalitat Joves emprenedors innovadors o als projectes Leader i Odisseu, entre d'altres.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Núm declarants DUN	55.287	53.279	51.257	50.330	48.891	49.462	48.419	47.917
Pagaments directes	130.316	102.483	93.358	94.050	92.326	92.086	90.169	88.865
JOVES								
Ajuts directes de la PAC	11.181	12.138	12.057	12.164	10.931	10.982	10.381	9.768
Joves beneficiats	3.730	4.349	4.139	3.951	3.737	3.519	3.374	3.175
% joves benef sobre total declarants DUN	6,75%	8,16%	8,07%	7,85%	7,64%	7,11%	6,97%	6,63%
Ajuts a la sostenibilitat	2.801	3.103	3.090	2.957	2.835	2.597	2.490	2.361
Joves beneficiats	2.086	2.241	2.206	2.074	1.992	1.833	1.769	1.661
% joves benef sobre total declarants DUN	3,77%	4,21%	4,30%	4,12%	4,07%	3,71%	3,65%	3,47%
Sol·licituds primera instal·lació	811	544	448	362	357	249	327	222

Foto 4. Captura de pantalla de la pàgina web de l'Observatori de joves. Font: www.observatoridejoves.cat

El Planter, en aquests dos anys i mig de vida, ha rebut 13.034 visites d'11.127 usuaris, que han visualitzat 31.710 pàgines i 21.659 vegades els vídeos de les experiències dels joves instal·lats, i ha esdevingut un referent en tot l'Estat.

03. L'Observatori de joves

L'Observatori de joves (www.observatoridejoves.cat) és una eina de consulta de dades sobre els joves que s'han incorporat a l'activitat agrària des de l'any 2015 amb l'ajut de primera instal·lació de joves agricultors/roes, els ajuts directes de la

PAC i/o els que demanen els ajuts a la sostenibilitat, que inclou les pràctiques agroambientals.

L'Observatori està en actualització constant i s'hi poden comparar tots els perfils de joves instal·lats per comarca, orientació productiva, sexe i producció ecològica, i serveix per fer un seguiment de l'evolució o tendència dels joves que s'instal·len a Catalunya.

L'Observatori també ens ofereix una visió de l'evolució dels joves respecte del total de declarants de la DUN (foto 4).

Les seccions

Actualment hi trobem informació sobre tres ajuts, en format de seccions (foto 5), dels quals podem obtenir una visió global i/o la consulta detallada per anys.

Dins la visió global, trobem la informació agrupada en una taula resum (foto 6), gràfiques i taules d'evolució i una infografia (foto 7). Des d'aquest apartat podem accedir també a una consulta detallada que permet aplicar consultes personalitzades a les dades, així com la

Foto 5. Seccions al web Observatori de joves. Font: www.observatoridejoves.cat

TAULA RESUM

NOM	Total d'ajuts	%	Ajuts a joves	%	Persones joves	%
Ajuts pagats	783.653	100%	90.602	11,56%	7.136	
Imports pagats	2.092.738.414 €	100%	288.801.456 €	13,80%		
GÈNERE	Total d'ajuts	%	Ajuts a joves	%	Persones joves	%
Homes	467.292	59,63%	67.140	74,1%	5.594	78,39%
Dones	230.159	29,37%	15.160	16,7%	1.542	21,61%
Persona jurídica	86.202	11,00%	8.302	9,2%		
TOTAL	783.653	100%	90.602	100%	7.136	
BLOCS	Total d'ajuts	%	Ajuts a joves	%	Persones joves	%
Pagament bàsic	271.690	34,67%	29.642	32,72%	7.663	25,85%
Pràctiques beneficacions pel medi ambient (Greening)	271.211	34,61%	29.670	32,75%	7.664	25,83%
Complementari joves agricultors/es	9.700	1,24%	9.096	10,04%	2.726	29,97%
Règim petits agricultors	65.074	8,30%	2.203	2,43%	756	34,32%
Ajuts associats (agrícoles/ramaders)	165.978	21,18%	19.991	22,06%	4.243	21,22%
TOTAL	783.653	100%	90.602	100%		

Foto 6. Captura de pantalla de la pàgina web de l'Observatori de joves. Visió global dels ajuts directes de la PAC 2015-2022 Font: www.observatoridejoves.cat

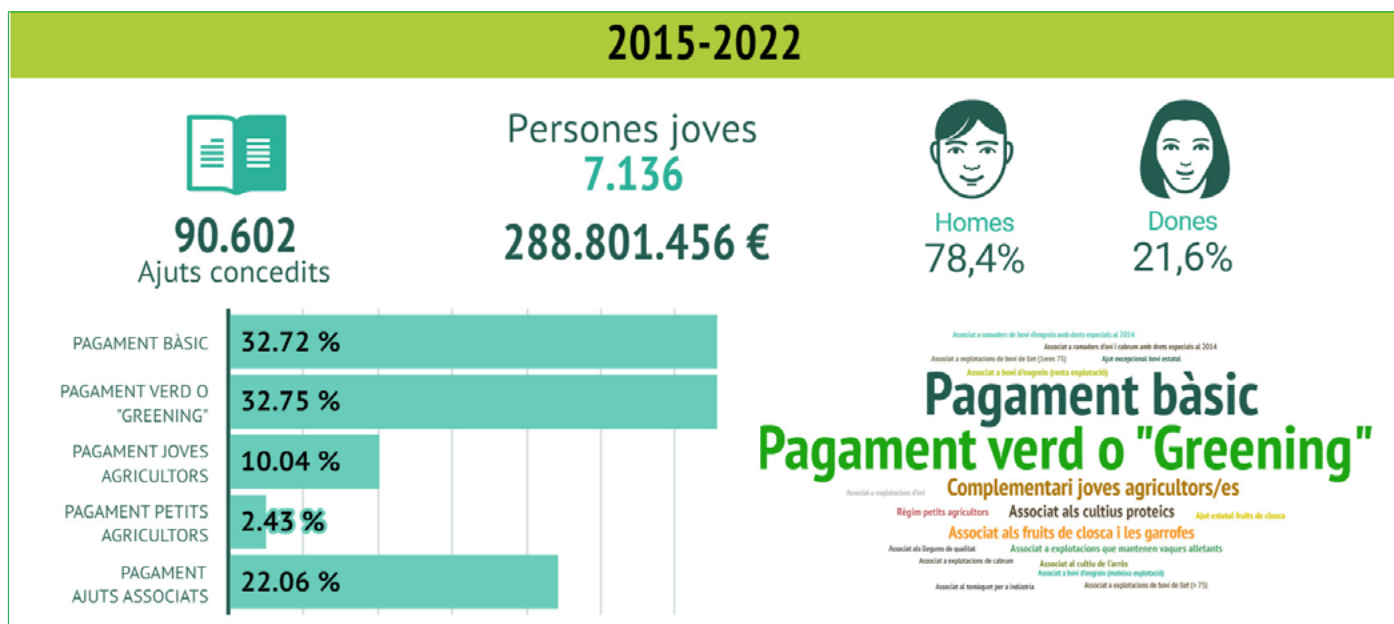

Foto 7. Infografia resum dels ajuts directes de la PAC 2015-2022 al web. Font: www.observatoridejoves.cat

descàrrega en format de taula de la informació consultada.

A banda de la constant actualització de dades, s'hi van incorporant millores i opcions de consulta, com ara la recent

funcionalitat de consulta de mapes, amb la visualització de la distribució geogràfica de les orientacions productives de les convocatòries certificades al 100% des de 2015 fins a 2023 (foto 8).

Autoria

Josep Dadón Paz

Responsable de Desenvolupament Rural
Coordinador de l'oficina virtual El Planter a Ruralcat.
DACC.
jdadon@gencat.cat

Fermí Garriga Serra

Tècnic en Informació geogràfica i noves tecnologies. CTFC.
fermi.garriga@ctfc.cat

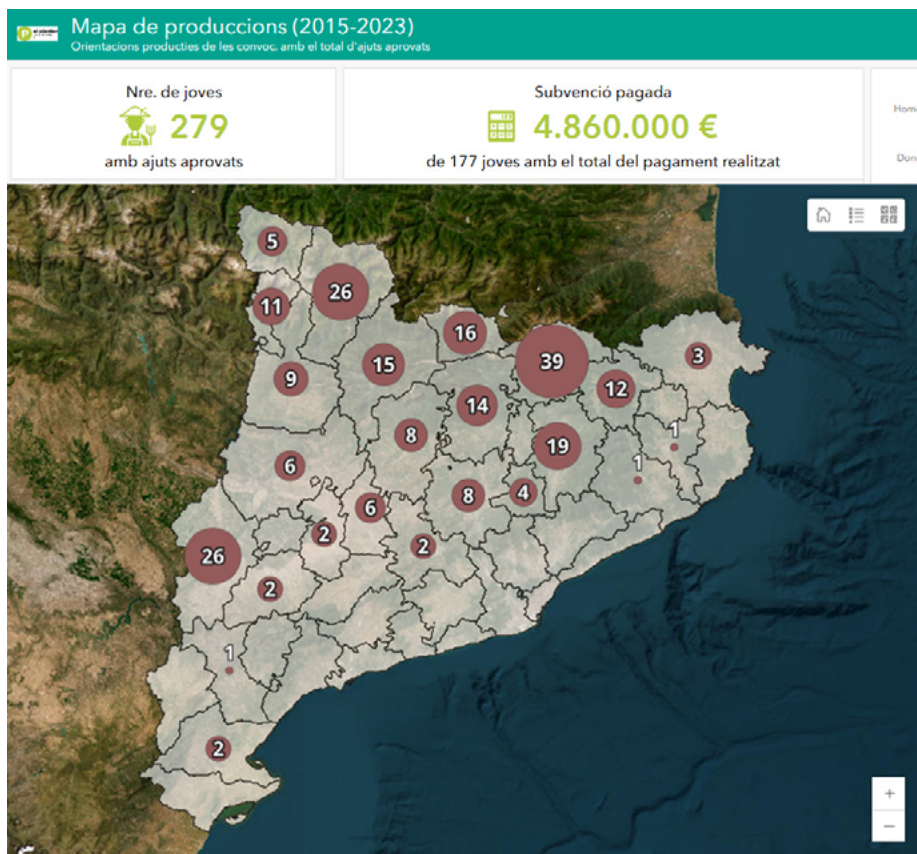
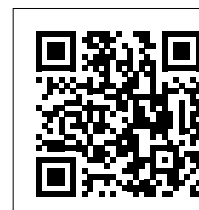
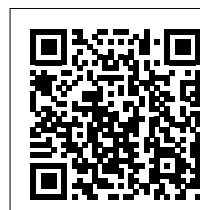

Foto 8. Exemple de consulta sobre mapa (Joves instal·lats en boví de carn 2015-2021). Font: https://observatoridejoves.cat/ajuts-primera-instal·lacio/mapes_1a_inst/

Web Observatori de joves

Web del Planter

LA FORMACIÓ AGRÀRIA A CATALUNYA:

tres propostes destinades a la formació dels joves agricultors

01. El programa de mentoria, un nou format perquè els joves que s'incorporen a l'activitat agrària adquireixin els coneixements per tenir empreses viables

Una de les actuacions previstes dins de l'Estratègia de relleu generacional de Catalunya per al període 2023-2027 és la formació en mentoria.

El Servei de Formació Agrària (SFA), que gestiona les 15 escoles agràries de Catalunya, ha posat en marxa aquest 2023 el projecte de Mentoria per a joves agricultors i agricultores. La nova iniciativa es dirigeix als joves que sol·liciten l'ajut de primera instal·lació, i aquest programa pilot ho ha estat per als que van demanar-lo l'any 2022. L'objectiu és acompanyar i assessorar joves amb idees de negoci viables en el sector agropecuari.

La mentoria es basa en l'aprenentatge de joves –anomenats mentorats o mentorades– que comencen la seva activitat professional en el sector agropecuari i tenen un projecte viable. Són persones implicades, amb ganes d'aprendre i participen al programa de forma voluntària. Aquests mentorats i mentorades estan orientats per professionals –anomenats mentors i mentores– amb una experiència laboral destacable i amb un negoci similar als dels joves.

Els mentors que assessoren i acompanyen els joves en aquest període desta-

quen per ser empàtics i bons comunicadors, i són professionals amb expertesa, que aporten coneixements als joves mentorats, tant tecnològics com de gestió empresarial. Ajuden els mentorats a enfocar els seus projectes empresarials i a resoldre situacions i possibles problemes que puguin sorgir en la gestió de la seva nova empresa.

El programa de mentoria compta amb la col·laboració de professionals amb una àmplia trajectòria en el sector agropecuari, que aporten coneixements i ajuden a enfocar els projectes de negoci dels i les joves.

Un altre aspecte molt important de la mentoria és que la relació de confiança que s'estableix entre mentor i mentorat es pugui mantenir en un futur. El programa es va iniciar al gener de 2023 i s'allargarà fins al mes de novembre. En la primera fase, i durant un període de dues o tres setmanes, els joves treballen i comparteixen el seu dia a dia a les empreses dels seus respectius mentors, amb l'objectiu que el mentorat pugui fer una immersió directa. D'aquesta manera, aprèn dels èxits i també de les dificultats i possibles fracassos, per tal que després ho pugui aplicar en el seu propi negoci. El jove treballarà durant tot aquest temps per aconseguir uns objectius fixats a l'inici del programa. És com

si parléssim comparativament de mestre i aprenent, amb el vincle que el mentorat pot preguntar tot el que necessita saber, i el mentor li ha de donar raó i motivacions perquè pugui aprendre d'ell.

En tot aquest procés és fonamental la tasca dels tutors i tutores d'incorporació de les escoles agràries que participen en el projecte i que estan coordinats per l'SFA. Són un pilar crucial, tant per a la difusió del programa com per a la selecció de joves i dels mentors i mentores, la planificació de les estades i el seguiment de les activitats, donen suport i faciliten que la mentoria sigui al màxim de profitosa per als i les joves.

Projecte pilot

En aquest projecte participen nou escoles agràries (Amposta, Espiells, Gandesa, Manresa, Mas Bové, Pirineu, Santa Coloma de Farners, Solsonès i Tàrraga), que han seleccionat 12 joves voluntaris –set dones i cinc homes–, de diferents comarques de Catalunya i amb orientacions ben diverses.

Les orientacions productives de les empreses dels mentorats són variades: sis de ramaderia (oví de carn i llet, boví de carn, equí de carn i avícola de posta) i sis agrícoles (fruita dolça, fruita seca, horta, vinya, olivera i planta ornamental). En total, vuit d'aquests projectes són de producció ecològica.

Quan s'hagi acabat el període formatiu, tots tres (mentor, mentorat i tutor d'incorporació) avaluaran l'aprenentatge aconseguit, amb la confiança que tornarem a repetir el programa els propers anys.

Mentor i mentorada. Foto: DACC.

Finalment, cal recordar que el Servei de Formació Agrària, a través de les seves escoles, disposa d'un programa de formació per a la incorporació de joves que es sustenta en l'acompanyament per part del tutor/a d'incorporació. A més, les 15 escoles agràries ofereixen tot un seguit de cursos de formació contínua de diferents àmbits com la formació en noves tecnologies aplicades al sector agroalimentari de l'escola agrària de Cabriels.

02. La nova Escola Agrària d'Horticultura i Noves Tecnologies

El Servei de Formació Agrària, a través de les seves escoles, disposa d'un programa de formació per a la incorporació de joves que se sustenta en l'acompanyament del tutor/a d'incorporació, tal com s'ha comentat anteriorment. A més, les 15 escoles agràries ofereixen tot un seguit de cursos de formació contínua de diferents àmbits.

En aquest sentit, l'any 2023, el DACC ha posat en marxa a Cabriels (Maresme) la nova Escola Agrària d'Horticultura i Noves Tecnologies, amb l'objectiu d'impulsar la formació en matèria de digitalització i noves tecnologies i donar resposta a les necessitats del sector i també de

promoure la creació de nous llocs de treball que siguin atractius per als joves, tot afavorint el relleu generacional i captant talent jove per al món rural.

La nova Escola Agrària pretén ser un model d'innovació oberta amb una forta interdependència de col·laboració del sector privat, dels professionals de l'horticultura i de les entitats i organitzacions representatives del sector agroalimentari, per tal de recollir totes les demandes de necessitats formatives i també les seves tendències.

La creació de la nova Escola dona resposta a la necessitat d'oferir formació contínua al sector agroalimentari en l'àmbit de les noves tecnologies i l'horticultura.

Pel que fa a l'horta, aquesta necessitat ha estat reivindicada des de fa anys pel sector mateix i les organitzacions representatives.

En relació amb el vessant més tecnològic, es considera necessari implementar les noves tecnologies en el sector agroalimentari com a solucions per enfortir-lo, fer-lo més competitiu, més eficient, més sostenible i més tecnificat.

Per tot plegat, els objectius principals de l'Escola Agrària de Noves Tecnologies i

Horticultura són, entre d'altres, millorar les competències professionals de les persones (incrementar i captar el talent i afavorir la incorporació de joves), amb una clara especialització en l'horticultura, així com impulsar la digitalització, la implantació de les noves tecnologies i els projectes de transferència tecnològica del sector agroalimentari.

03.15 anys d'Escola de Pastors i Pastores de Catalunya

L'any 2009 neix l'Escola de Pastors de Catalunya, una proposta formativa que pretén garantir el relleu generacional de la ramaderia extensiva a Catalunya. Neix en clau local, al Pallars Sobirà, però ben aviat s'estén per tot el territori, ja que respon a una necessitat que emergeix arreu. Des de l'inici compta amb el suport de l'EA del Pallars, que facilita la validació de la formació per tal que aquesta sigui reconeguda com a part de la formació obligatòria necessària per demanar l'ajut de primera instal·lació.

Quinze anys més tard, la iniciativa, tot i haver evolucionat, es manté fidel al model de petita pagesia, basat en l'agroecologia, amb projectes a escala humana, que volen ser viables econòmicament i emocionalment. Ara s'anomena Escola de Pastors i Pastores. Un canvi que pot semblar menor, però que pretén reivindicar el paper de la dona en la ramaderia extensiva.

Actualment, la formació dura sis mesos i mig, dels quals dos i mig són de teoria i quatre són de pràctiques. Durant la teoria es veuen continguts bàsics per dur a terme l'ofici i s'aprofundeix en aquells que es consideren cabdals o representen una finestra d'oportunitat per a la nova pagesia: alimentació, maneig i sanitat, silvopastura, pastor/a d'agrupaments de muntanya, transformació i gestió d'empresa. Un total de 320 hores teòricopràctiques que es complementen amb les pràctiques, amb l'experiència del dia a dia d'una explotació en actiu de

Maria i Roger, exemples d'incorporació al sector agrari i exalumnes de l'Escola de Pastors. Foto: Escola de Pastors.

la mà de pagesos i pageses que, a banda del seu projecte productiu, decideixen desinteressadament participar en el projecte i assumir la figura de formador/a que acompanya l'aprenentatge d'aquelles persones que volen dedicar-se als animals. L'escola no seria possible sense aquesta col·laboració.

En aquests anys, s'han format 247 persones, d'uns 30 anys d'edat de mitjana, provinents tant d'entorns rurals com urbans. La gran majoria té estudis de grau mitjà o superior (52% i 38%, respectivament).

En aquests anys,
s'han format 247
persones, d'uns 30
anys d'edat de mitjana,
provinents tant d'entorns
rurals com urbans.
La gran majoria té
estudis de grau mitjà o
superior (52% i 38%,
respectivament).

El nombre de dones a la formació no ha deixat d'augmentar des dels inicis fins arribar a la 15a edició, en què hi ha més dones que homes fent la formació. Una realitat que mostra com, a poc a poc, les referents femenines del sector prenen protagonisme i encoratgen d'altres a emprendre el mateix camí.

El percentatge d'abandonament del curs és molt baix, un 12,6%, i la taxa d'incorporació al sector prou alta (prop del 60% està treballant al sector i un 20% en vies de treballar-hi). Aquests són indicadors clars que la formació funciona, que genera l'interès i té la qualitat per satisfer les expectatives de l'alumnat.

D'aquelles persones que treballen en ramaderia, el 62,8% tenen un projecte propi i el 37,2% treballen per tercers.

Com sempre, la millor manera de conèixer una iniciativa és a partir dels seus protagonistes:

- Àlex, alumne de 2017, va tenir la sort de prendre el relleu de la finca de cabra de llet amb formatgeria on va fer les pràctiques.
- Cristina, alumna de 2014, amb en Marc, alumne de 2011, tenen un ramat

de cabra de Rasquera per a la gestió i manteniment de franges a Begues. Una pastura dirigida a la prevenció d'incendis.

- Maria, des de 2016 que va fer el curs de l'escola, no ha parat de treballar al Pallars Sobirà. Una de les millors prescriptores, gràcies a la seva bona feina al sector.
- Roger, alumne de 2021, guarda els ramats agrupats a la muntanya de Boldís, mentre els ramaders aprofiten l'estiu per fer l'herba.

Aquests són alguns exemples de les persones que han passat per l'escola i que a dia d'avui són part del sector primari de Catalunya.

Autoria

Joan S. Minguet Pla

Cap del Servei de Formació Agrària. DACC.
jsminguet@gencat.cat

Laia Batalla Carrera

Responsable de l'Escola de Pastors i Pastores de Catalunya
laia@rurbans.org

EINES I INICIATIVES

per a l'emprenedoria agrària

01. La Xarxa de Bancs de Terres de Catalunya: un projecte col·lectiu per garantir el futur del sector agrari

La protecció de l'agricultura de proximitat és fonamental per garantir la producció d'aliments saludables, segurs i sostenibles. En aquest article, expliquem algunes iniciatives que impulsa la Diputació de Barcelona per assegurar el futur del sector agrari al territori i, en concret, la Xarxa de Bancs de Terres de Catalunya.

Amb l'increment constant de la població mundial, la producció d'aliments hauria de créixer un 70% els propers anys, segons dades de la FAO. En aquest context, és fonamental adoptar mesures que facin possible que els territoris puguin assegurar la producció d'aliments i, fins i tot, augmentar-la. No obstant això, aquest increment en la productivitat dels cultius ha de garantir la rendibilitat, la salut ambiental i l'equitat social i econòmica. És a dir, la producció d'aliments ha de ser sostenible, de manera que pugui satisfer les necessitats no només de les generacions actuals, sinó també les de les generacions futures.

Ara bé, a Catalunya, el sector agrícola només contribueix amb menys de l'1% al producte interior brut, segons les dades de l'Idescat. Aquesta xifra tan baixa posa de manifest la importància d'impulsar polítiques que promoguin l'activitat del sector primari si volem seguir les recomanacions de la FAO i augmentar la producció d'aliments. A més, el reduït pes de l'agricultura i la ramaderia a Catalunya també implica altres desafiaments, com ara la pèrdua progressiva

de camps de conreu o la falta de relleu generacional. Això afecta la biodiversitat dels ecosistemes agraris, la conservació dels paisatges i els boscos, i la qualitat de vida a les zones rurals.

Concretament, a la demarcació de Barcelona, la pèrdua de terres agrícoles és un problema greu que afecta la capacitat de produir aliments de proximitat i el manteniment dels ecosistemes. En les últimes sis dècades, s'ha perdut una extensió de 120.500 hectàrees de camps de conreu,¹ una àrea similar a l'extensió del Barcelonès, el Baix Llobregat i l'Alt Penedès. A més, el 60% dels terrenys agrícoles que han desaparegut s'han convertit en boscos, i això ha provocat una disminució del tradicional paisatge en mosaic agroforestal i ha augmentat el risc de patir incendis forestals de gran magnitud. La resta de camps de conreu han desaparegut amb l'avenç de la urbanització, una realitat que posa de manifest la importància de preservar i gestionar adequadament els camps, els prats i els boscos si volem garantir la producció d'aliments saludables i sostenibles, i mantenir els ecosistemes en equilibri.

Per abordar tots aquests reptes, sorgeix BCN Smart Rural, la iniciativa creada per la Diputació de Barcelona amb l'objectiu de donar suport als ens locals que volen impulsar sistemes agraris i alimentaris més sostenibles, saludables i propers. Aquest projecte va ser cofinançat inicialment per la Unió Europea a través del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER)

i ara s'ha consolidat com a programa de suport permanent i estable.

BCN Smart Rural s'articula en dos grans eixos d'actuació. El primer consisteix a fomentar les estratègies alimentàries en els pobles i ciutats de Barcelona. El segon eix d'actuació es concentra a preservar i gestionar els espais agraris de les comarques barcelonines i, amb aquest objectiu, impulsa la creació de parcs agraris i rurals, una figura de protecció i governança publicoprivada que es mostra essencial per mantenir l'activitat agrícola.

Les accions desenvolupades als parcs agraris i rurals de la demarcació són diverses i tenen en compte les particularitats de cada territori, però, en general, es vol facilitar el relleu agrari i l'accés a la terra. En aquesta línia, la Diputació de Barcelona ja està treballant en la redacció del Pla d'acció pel relleu agrari, un full de ruta detallat que vol facilitar el traspàs de les explotacions liderades per persones en edat de jubilar-se i que es preveu que entri en funcionament l'any 2024. I, des de fa cinc anys, la corporació també impulsa la Xarxa de Bancs de Terres de Catalunya.¹ Aquesta iniciativa, pionera a Europa, busca garantir la continuïtat de l'activitat agrària mitjançant la identificació de les finques en desús o abandonades. Un cop registrades, les parcel·les entren a formar part d'una base de dades que gestiona la Diputació de Barcelona als territoris que li pertocquen, i també inclou altres iniciatives similars que hi ha repartides per altres comarques de Catalunya, com ara el Baix Camp, les Garrigues o el Priorat.

La Xarxa de Bancs de Terres de Catalunya és una de les iniciatives més destacades del programa BCN Smart

¹ <https://www.diba.cat/web/bcn-smart-rural/-/terres-amb-futur-una-mirada-als-usos-del-s%C3%B2l-a-la-demarcaci%C3%B3-de-barcelona>

Rural i es planteja diversos reptes. Per començar, vol garantir la protecció del patrimoni natural i ecològic, tot recuperant el mosaic agroforestal i fomentant l'activitat agrorramadera. En segon lloc, vol dinamitzar el mercat de les terres i fer-les accessibles a nous emprenedors, mitjançant la creació d'una plataforma en línia i oberta a les persones interessades: www.bancdeterrres.cat. També vol facilitar la col·laboració entre territoris i incrementar la superfície total que ofereixen els bancs de terres.

Els serveis oferts pels bancs de terres que gestiona directament la Diputació de Barcelona són gratuïts i inclouen la facilitació del contacte entre les dues parts, l'acompanyament tècnic, l'assessorament jurídic, la formació contínua, l'elaboració de plans d'empresa, el suport individualitzat i la creació de xarxes col·laboratives, entre altres actuacions que beneficien tant les persones propietàries de finques agrícoles, com les persones sol·licitants de terres.

Actualment, es podrien recuperar més de 55.000 ha per a la producció d'aliments a la província de Barcelona², moltes de les quals són ideals per emprendre projectes de ramaderia extensiva. I, a través del Banc de Terres, s'han signat un total de 16 contractes, amb fórmules d'arrendament, cessió i acords de pastura.

En resum, les iniciatives presentades en aquest article posen de manifest el paper crucial de la Diputació de Barcelona en la protecció del sector agrari del territori i la importància dels bancs de terres a l'hora de garantir la producció d'aliments saludables i sostenibles per a tota la població i garantir una futura generació pagesa.

02. Xarxa pel Relleu Agrari

La Xarxa pel Relleu Agrari (XRA) està formada per un conjunt d'entitats que compartim la missió d'incentivar, faci-

Paisatge agroforestal a Piera. Foto: Patxi Uriz 2021, Diputació de Barcelona.

litar i transformar el relleu generacional, tot impulsant nous models agraris econòmicament viables, que contribueixin a la conservació de la natura i a la justícia social. La XRA neix el 2021 amb l'impuls de cinc entitats fundadores: ADRINOC, ARCA, l'Escola de Pastors i Pastores de Catalunya, Neus Monllor, Terra Franca i la Xarxa per la Conservació de la Natura. A llarg termini, volem que la XRA esdevingui la xarxa de referència que dinamitzi els processos de relleu en el sector agrari, a través de la facilitació de les diverses etapes professionals i vitals de les persones que s'hi dediquen.

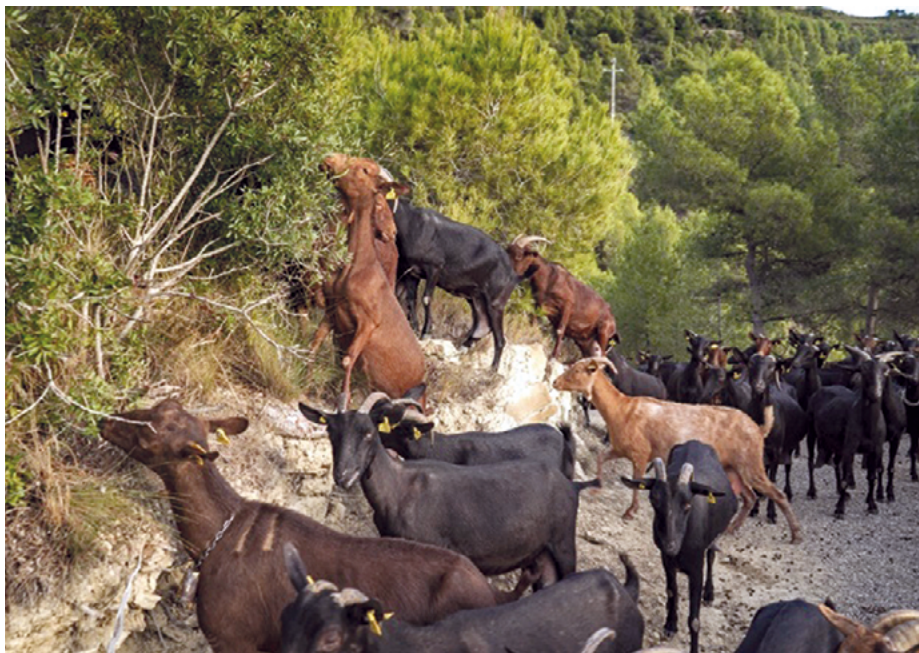
A dia d'avui, la XRA proveeix dels mitjans i l'espai perquè les entitats membres puguem compartir i fer avançar les iniciatives que estem duent a terme a cada uns dels territoris. L'objectiu és que cada cop hi hagi més entitats que formin part de la XRA i que la feina que s'està fent pugui servir d'inspiració per a d'altres entitats i territoris. Algunes de les iniciatives que estan en marxa són el Grup de Treball pel Relleu Agrari al Pirineu, impulsat per l'Escola de Pastors i Pastores de Catalunya, i el Grup Motor del Relleu Agrari a la Garrotxa, impulsat per ADRINOC :

1. Grup de Treball pel Relleu Agrari al Pirineu

Des de finals de 2021, un total d'11 entitats del territori pirinenc treballem conjuntament per facilitar els traspassos d'explotacions agràries a les comarques de l'Alt Pirineu i Aran. De moment, les activitats que duem a terme estan sobretot encarades a sensibilitzar i donar suport a les persones cedents que es plantegin traspasar la seva explotació agrària. Algunes d'aquestes activitats són:

- Videofòrum amb el documental "Un poble sense ramaderia és un poble mort. El traspàs a Gavàs", adreçat a les persones cedents i el públic en general.
- Sessions de sensibilització sobre els aspectes emocionals en els traspassos d'explotacions, adreçada als potencials cedents.
- Formació adreçada als cedents sobre les diferents modalitats de traspàs i aspectes importants a tenir en compte en qüestions jurídiques, fiscals, econòmiques i de drets de la PAC.
- Assessoraments individualitzats a aquelles persones que tinguin clar traspasar l'explotació, realitzats pels experts que han impartit la formació anterior.

² <https://www.diba.cat/web/bcn-smart-rural/-/tot-aix%C3%B2-pot-ser-teu>

Ramat de cabres a Sant Vicenç de Castellet. Foto: Patxi Uriz 2021, Diputació de Barcelona.

- Sessions sobre “El traspàs d’una explotació explicada al relleu”, amb els aspectes més importants que el relleu ha de tenir en compte quan agafa el traspàs d’una explotació.

2. Grup Motor del Relleu Agrari a la Garrotxa

L’any 2022, les entitats que formen la XRA van promoure una diagnosi per tal de donar suport a les noves generacions agràries, tant familiars com extrafamiliars, titulada “l’exploració, identificació i articulació dels elements clau per a la innovació en l’Estratègia pel relleu agrari a la Garrotxa”. Aquest treball va definir un itinerari de relleu agrari que contempla cinc fases: inspiració, definició, aterratge, arrelament i finalització, i un seguit d’eines vinculades a cada fase. També van sorgir diverses propostes com la creació d’un grup de treball o la realització d’accions transversals de seguiment, sensibilització i comunicació.

Un cop feta la diagnosi i presentats els resultats, a finals de 2022 es va crear un Grup Motor de Relleu agrari a la Garrotxa impulsat per ADRINOC i format per diferents entitats del territori amb la vo-

luntat de treballar el relleu agrari des de l’àmbit local.

Actualment el grup motor de la Garrotxa està impulsant diverses iniciatives com:

- La consolidació d’un grup de treball estable d’entitats que volen facilitar el relleu agrari a la Garrotxa, tot afavorint el seu enxarxament i la seva col·laboració.
- La creació i difusió d’una Base de Dades de relleu agrari a nivell local, que posi en contacte les persones que volen incorporar-se al sector i aquelles que finalitzaran la seva activitat properament.
- El mapeig de les eines existents a nivell local per fomentar el relleu agrari, així com el disseny dels suports necessaris per fer un acompanyament en aquest procés.

03. Els espais test agraris

Què són?

Els espais test agraris són dispositius de suport i acompanyament en la fase prèvia a l’arrencada del projecte agrari, i ofereixen un servei nou de suport i

assessorament a la futura incorporació agrària, que actualment no existeix, i amb una demanda cada cop més alta.

Un espai test agrari es defineix com un programa de facilitació dels processos progressius d’instal·lació de nous agents al sector agrari, coordinat mitjançant una governança estructurada i consensuada amb tots els agents implicats. L’espai test agrari s’estructura amb un suport legal, un suport físic i un suport integral (Megias i Monllor, 2022).

En aquest sentit, una persona amb un projecte agrari pot accedir a aquest tipus de dispositiu per tal de poder provar durant un període de temps determinat el seu model empresarial. Durant l’estada a l’espai test agrari, aquesta persona podrà començar a consolidar el seu projecte, redirigir-lo o abandonar l’activitat si no és sostenible, en un entorn de suport a diferents escales i potenciant les habilitats i competències tant tècniques com personals.

La seva creació i desenvolupament incideix en el repte de promoure i augmentar el relleu generacional agrari i facilitar les incorporacions de la nova pagesia al sector. La seva estructuració també fa possible la creació de dinàmiques territorials entre els diversos agents compromesos en el relleu generacional agrari per a l’acompanyament de la nova pagesia.

Com funcionen?

Els espais test agraris s’estructuren en un suport físic que consta d’una finca o parcel·la de la qual s’ha determinat la finalitat productiva i les infraestructures, eines i maquinària indispensable per dur a terme l’activitat agrària. En aquest sentit, la persona emprenedora haurà d’adaptar el seu projecte agrari a la finca o parcel·la i podrà dur a terme la seva proposta empresarial. D’altra banda, els espais test agraris ofereixen un suport legal mitjançant el qual la persona emprenedora podrà dur a terme la seva activitat agrària sense comprometre els possibles ajuts que pugui demanar en

el moment de la instal·lació definitiva, si aquesta es materialitza. Finalment, els espais test agraris disposen d'un suport, formació i assessorament individualitzat per tal d'acompanyar la persona emprenedora a prendre les decisions necessàries per enfocar de la manera més viable el seu futur.

Quan l'espai test disposa d'una plaça, es llança una convocatòria amb unes bases definides de forma participativa entre els agents de la governança i es tria el projecte més adequat mitjançant un procés de selecció. La persona emprenedora escollida podrà posar a prova el seu projecte durant un màxim de tres anys aproximadament amb un suport continuat.

On són?

A Catalunya tenim constància que s'estan creant un total de onze llocs test

agraris amb diverses situacions i diferents finalitats productives.

D'una banda, actualment n'hi ha sis en funcionament:

- Per a cultius d'horta n'hi ha dos: a l'espai test agrari de Sant Vicenç dels Horts i a la partida de Rufeia a Lleida en el marc de l'espai test agrari de Ponent
- En ramaderia extensiva en trobem dos a l'espai test agrari de Gandesa (cabrum de carn) i l'espai test agrari de la Vall del Ges (finca de Sora) (cabrum de llet i carn).
- Vinculat a la preservació i professionalització del cultiu de la varietat local de l'all de Belltall se'n troba un a l'espai test agrari de Passanant i Belltall.
- Vinculat a la transmissió d'explotacions i relleu generacional agrari se'n troba un lligat a l'ADV ecològica de Ponent i en el marc de l'espai test agrari de Ponent.

D'altra banda, els espais test agraris en procés de creació són:

- ET cooperativa Falset-Marçà/Priorat: diverses possibilitats de tipologies productives.
- ET Cabacés: orientació ramadera
- ET Lluçanès: orientació ramadera de cabrum de llet
- ET Vallès Oriental: hortícola
- ET Vall del Ges Orís i Bisaura en una finca situada a Sant Pere de Torelló: ovi/cabrum de llet i carn.
- ET Sant Martí de Riucorb: orientació ramadera d'ovi de llet.

Qui hi pot optar

Els espais test agraris estan oberts a qualsevol persona que tingui una formació mínima en l'àmbit agrari i un projecte empresarial. Per sol·licitar-ne la incorporació, cal atendre les diverses convocatòries que vagin sortint en funció dels llocs test disponibles.

Per a més informació i convocatòries, visiteu la pàgina www.espaciotestagraris.org.

Ubicació dels espais test. En verd els espais test en funcionament i en gris els que estan en procés de creació. Font: Laura Megias.

Autoria

Pere Navarro Maroto

Tècnic de Banc de Terres de la Diputació de Barcelona
navarrompr@diba.cat

Jordi Terrades Burniol

Gerent del Grup d'Acció Local ADRINOC
jterrades@adrinoc.cat

Laura Megias Garriga

Tècnica espais test agraris a ARCA
espaistest@arca-dr.cat

IMPULSCOOP, un projecte amb l'objectiu de transformar el cooperativisme agroalimentari català

El repte demogràfic és un dels principals desafiaments de la nostra societat i país, sobretot en les poblacions rurals i l'àmbit agrícola. L'envelliment dels agricultors i les agricultores degut al declivi demogràfic és una tendència generalitzada arreu dels països de la Unió Europea, i molt significativa i preocupant en l'àmbit de Catalunya. Segons les dades de la Comissió Europea, el 57,6% de les explotacions agràries són gestionades per agricultors de més de 55 anys, i només el 12% dels titulars tenen menys de 40 anys. En general, la tendència de l'agricultura europea es preocupant perquè, els darrers 15 anys (2005-2020), s'ha produït una caiguda important de les explotacions (del 37%), un increment important de la concentració parcel·laria que fa l'accés a la terra més complicada als joves i, per acabar, el salari agrari de la UE és un 53% menor que la resta de sectors econòmics, fet que suposa un fre importantíssim per als joves.

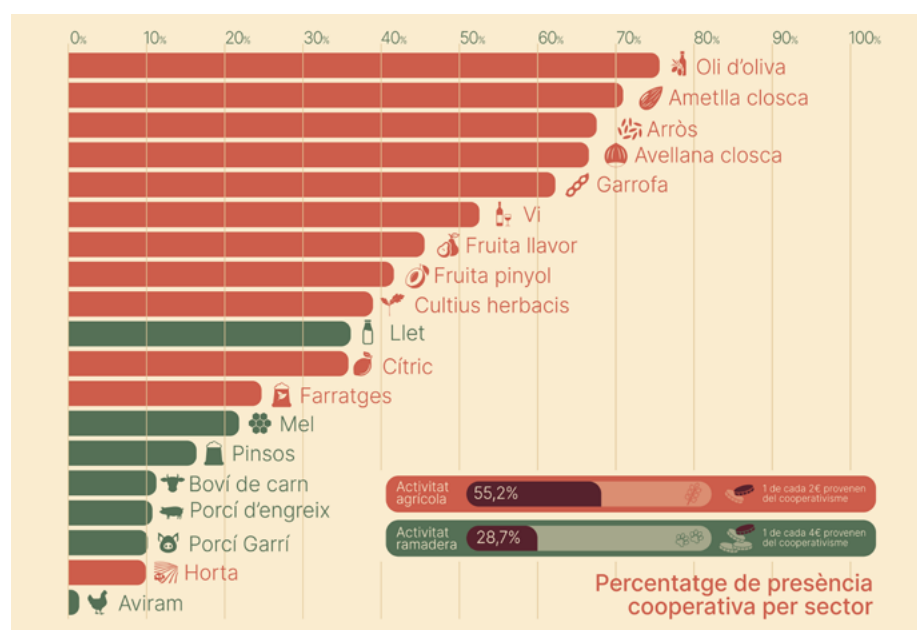
Les possibles solucions a aquestes problemàtiques exigeix una nova visió i la posada en marxa de mesures orientades a l'acció vers aquells espais més afectats per la desigualtat territorial: els petits municipis i les àrees rurals. Així queda previst en el Ple del Parlament Europeu i el seu informe "El relleu generacional a les explotacions agràries de la UE del futur", on considera que una de les vies per fer front a aquesta problemàtica rau en la promoció del cooperativisme. L'informe destaca que les cooperatives poden ser un pol de captació de talent i d'incorporació dels joves i de les dones al sector.

Les cooperatives estan basades en els valors d'autoajuda, autoresponsabilitat,

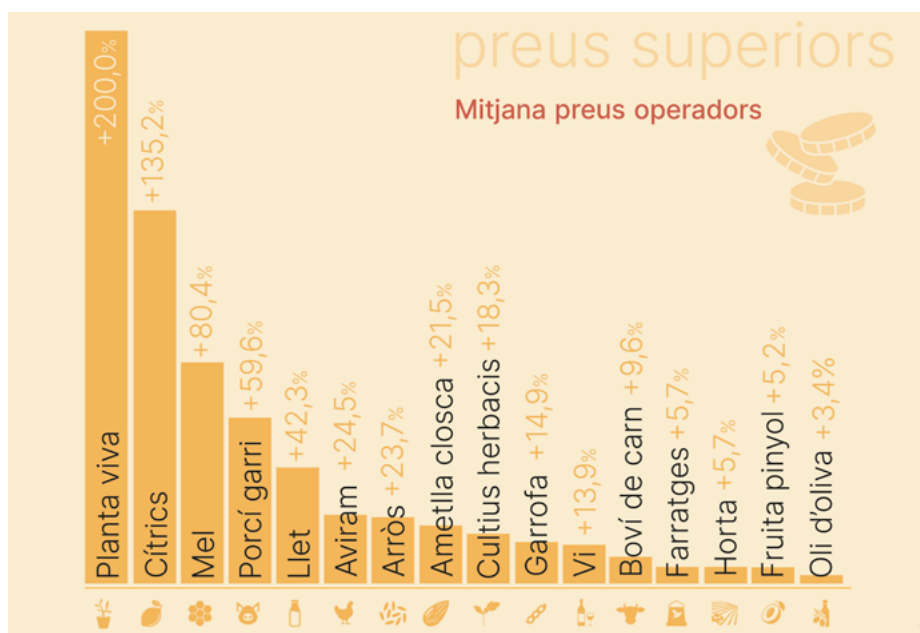
democràcia, igualtat, equitat i solidaritat i és un model que aconsegueix el desenvolupament sostenible de les seves comunitats en els àmbits econòmic, social, cultural i ecològic, mitjançant polítiques aprovades pels seus socis. A més a més, en el sector agrari les cooperatives tenen un paper indiscutible, ja que representen un 33% de la producció agrària final i són la base de l'estructuració i la vertebració territorial. Actualment, les empreses cooperatives són líders en nombrosos sectors de l'activitat agroalimentària. La producció de l'activitat agrícola cooperativa ocupa més de la meitat de la producció total de Catalunya i té una forta presència en els sectors de l'oli d'oliva, l'ametlla, l'arròs, l'avellana i la garrofa. També cal destacar una participació rellevant en els sectors de la fruita de llavor i la de pinyol, els cultius herbacis, el llet, el cítric, la farratges, el mel, els pinsos, el boví de carn, el porcí d'engreix, el porcí garrí, la horta i l'aviram.

El programa Impulscoop integra la cessió de les terres dels socis que es jubilen als nous socis i als socis existents, perquè incrementin l'activitat cooperativitzada.

Tanmateix, també és important valorar la diferència entre els preus de venda cooperatius i la mitjana de país. En la majoria de les produccions els preus comercialitzats per les cooperatives són superiors als de la mitjana d'operadors de Catalunya. La diferència entre els preus de les cooperatives i la resta de Catalunya és més gran en aquells sectors en què les cooperatives participen més

Pes del cooperativisme en l'activitat agroalimentària de Catalunya. Font: Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya.

Diferència entre els preus de venda cooperatius i la mitjana de Catalunya. Font: Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya.

clarament en la creació de valor afegit, a través de la transformació, la innovació, l'elaboració de productes d'alta qualitat, l'alta professionalització de l'equip humà o l'ús d'un canal de venda més pròxim amb el consumidor, entre d'altres.

Amb aquestes dades es fa evident el fet que ajudar les cooperatives és ajudar la societat. I sota aquesta premissa, neix

el programa impulsat pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural: ImpulsCoop, un projecte que té com a objectiu la transformació del cooperativisme agroalimentari català mitjançant el foment de la sostenibilitat ambiental, social i econòmica, la digitalització, la promoció de productes agroalimentaris i l'impuls del teixit cooperatiu, així com la millora de la competitivitat i

l'estímul de la intercooperació entre els diferents agents del sistema.

El programa se centra en la cessió d'uns ajuts que fomenten la intercooperació de les cooperatives en les seves diferents formes, com són la fusió, la creació de nova empresa i altres formes de cooperació i col·laboració, i s'estructuren en les línies següents:

- L1. Incentivar l'establiment de vincles amb l'objectiu principal d'afavorir processos d'integració mitjançant els serveis d'assessorament
- L2. Incentivar la intercooperació amb l'objectiu principal d'afavorir la cooperació al sector agrícola
- L3. Incentivar les fusions amb l'objectiu principal de crear agrupacions i organitzacions del sector agrícola
- L4. Incentivar la creació de noves empreses amb l'objectiu principal de generar agrupacions i organitzacions del sector agrícola

D'altra banda, les línies d'ajuts han de complir com a mínim dos dels quatre reptes següents, un dels quals ha de ser obligatòriament l'R1 o l'R2, i han d'estar justificats mitjançant un pla d'empresa:

- R1. Sostenibilitat ambiental, social i econòmica
- R2. Transformació digital
- R3. Promoció de productes agroalimentaris
- R4. Impuls del teixit cooperatiu

A banda de les especificacions tècniques, el que convé ressaltar d'aquest programa és que es basa en dues grans novetats. Primerament, s'enfoca a donar suport al relleu generacional de les cooperatives mitjançant la incorporació de nous socis, preferentment joves i dones que, a més d'això, esdevinguin determinants en els òrgans de decisió de les cooperatives, com ara els consells rectors. En segon lloc, es busca l'increment de la dimensió del cooperativisme mitjançant la incorporació de noves explotacions i el creixement de les existents.

Agrobotiga. Foto: Empordàlia.

Impulscoop busca l'increment de la dimensió del cooperativisme mitjançant la incorporació de noves explotacions i el creixement de les existents.

Així, les explotacions que s'incorporin de nou al cooperativisme rebran un suport específic, sempre que hi aportin tota la producció i per un període mínim de 10 anys. També les actuals explotacions vinculades al cooperativisme que incrementin la seva activitat de forma significativa (més d'un 25%) rebran un suport econòmic durant els tres primers anys des de l'increment de la dimensió.

Tot i que el relleu generacional es portarà a terme a llarg termini i possiblement amb la superació de dues generacions, tal com explica el mateix informe europeu, el programa posa les bases per començar ja a fomentar la cooperació entre els joves i les persones que vulguin cedir l'activitat, l'assessorament intergeneracional i l'afavoriment de la successió i traspàs de les explotacions agrícoles en estructures productives ja existents. A més, s'aposta perquè el soci que traspassi la seva explotació a una altra que es doni d'alta a una cooperativa, o que ja en formi part, també disposi de suport per facilitar i accelerar la seva decisió.

El programa Impulscoop és, per tant, una estratègia global que integra la cessió de les terres dels socis que es jubilen als nous socis i als socis existents, perquè incrementin l'activitat cooperativitzada; permet el relleu generacional d'una forma harmònica tant de les terres, de la incorporació de joves i dones en els consells rectors, i alhora utilitza les cooperatives com a estructures de producció i d'assessorament.

Agrobotiga de la cooperativa Conca de la Tordera. Foto: Conca de la Tordera.

Agrobotiga. Foto: Arbequina i Secció de Crèdit SCCL.

Planta de la fàbrica Llet Nostra a Vic. Foto: Lleters de Catalunya Llet Nostra SCCL.

Instal·lacions de la Cooperativa Agrària Comarcal del Vallès. Foto: Agrària del Vallès SCCL.

Instal·lacions de la Cooperativa Conca de la Tordera. Foto: Conca de la Tordera SCCL.

Autoria

Carme Urdillo Ruiz
Responsable
d'Associacionisme agrari.
DACC.
curdillo@gencat.cat

EXPERIÈNCIES DE JOVES INSTAL·LATS A Catalunya:

Alt Pirineu i Aran

“Comercialitzo la mel crua del Montsec, pura 100%, sense cap procés de transformació”

Xavier Ferro

Soc el Xavier Ferro Falgueras, biòleg en l'especialitat d'ecosistemes i biodiversitat.

Natural del Pont de Muntanyana, a cavall entre el Pallars Jussà i la Baixa Ribagorça. De ben petit, pasturant per prats i muntanyes de la serra del Montsec, vaig aprendre l'ofici de pastor de la mà del meu avi i vaig adquirir un coneixement profund de la zona.

El 2019, vaig decidir incorporar-me a l'activitat agrària com a apicultor sol·licitant l'ajut de primera instal·lació de jove agricultor i l'ajut de millora a la competitivitat de les explotacions agràries. Gràcies a aquests dos ajuts, gestionats des de l'Oficina Comarcal del Pallars Jussà, he pogut comprar les arnes, els quadres i bona part de l'equipament necessari per engegar el meu projecte empresarial i de vida.

Finalment, unint coneixements tècnics, experiència i els ajuts de la PAC, he pogut convertir la meua passió per les abelles en una professió, amb la gran sort de fer-ho en l'entorn on he nascut i pel qual tinc una profunda estima i respecte.

He creat l'empresa Apiferro, a través de la qual comercialitzo la mel crua del Montsec, pura 100%, sense cap procés de transformació, per mantenir intactes totes les seves propietats.

A més, ofereixo experiències personalitzades en plena natura i amb vistes al congost de Mont-rebei. Això em permet donar a conèixer el meravellós món de les abelles i el paper que exerceixen en l'ecosistema. Ofereixo la possibilitat de ser apicultor per un dia ensenyant el rusc i les abelles de ben a prop i finalitzo l'experiència amb un tast en plena natura dels diferents tipus de mels que obtinc durant l'any, acompanyat amb productes del territori.

Per a més informació, podeu trobar-me a les xarxes:

Web: www.apiferro.cat

Instagram: [apiferro@melcruadelmontsec](https://www.instagram.com/apiferro@melcruadelmontsec)

Facebook: Apiferro – Mel Crua del Montsec.

Xavier Ferro treballant en les seves abelles.

Camp de Tarragona

“Vinc de pagesos, botigueres, fusters; iaies i iaies que, a més de la seua feina, sempre van treballar la terra”

Soc l'Arnau Sabaté, de Vandellòs. Vinc de pagesos, botigueres, fusters; iaies i iaies que, a més de la seua feina, sempre van treballar la terra. Vaig estudiar Ciències Ambientals, i he treballat de tot, fins i tot alguna vegada, d'ambientòleg. Al voltant dels 30 anys, amb la meua dona, la Lúdia, vam decidir que incorporar-me a l'activitat agrària de manera professional era el que volíem per viure i guanyar-nos la vida.

Arnau Sabaté

A l'Almadrava (Baix Camp), teníem una finca familiar de quatre hectàrees: oliveres, garrofers i un bocí de bosc, a tocar de la mar. En aquest tros vam dibuixar el nostre projecte: una granja de pollastres ecològics. Pollastres de raça penedesenca, criats seguint els principis de la ramaderia ecològica i intentant ser al més respectuosos possible amb el nostre entorn social i ambiental. La granja funcionaria en la seua totalitat amb l'energia autoproduïda per plaques solars. Comprem el que necessitem en negocis del nostre entorn i/o cooperatius i fem ús de la banca ètica i/o cooperativa.

Vam visitar pagesos i ramaders que ja feia anys que es dedicaven al sector, vam buscar assessorament tècnic, vam fer i desfer números, vam demanar pressupostos aquí i allà, vam jugar fins a superar la gimcana divertidíssima de la paperassa. Amb l'ajuda d'IDETSA, el viver d'empreses de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, vam concretar el pla d'empresa. Quan el cercle ja quadrava, vaig demanar l'ajuda de primera instal·lació com a jove agricultor i el de millora de la competitivitat de les explotacions agràries. Amb aquesta aportació econòmica podíem engegar el nostre projecte. Vam construir-nos galliners i polleres, vam fer plantar les sitges del pinso i els dipòsits d'aigua, vam poder tancar el perímetre de la finca...

Pollastres de raça penedesenca.

Ara mateix tenim una granja amb capacitat per a 2.000 pollastres. Fem tot el procés de cria i distribució dels pollastres; els entrem amb un dia i, al cap de quatre mesos, els servim a botigues, restaurants i particulars del país. Venem tots els nostres productes amb marca pròpia, AVIAT. A més dels pollastres, també portem set hectàrees, principalment de garrofers i d'oliveres; dels olivers, en fem el nostre propi oli, que venem al detall. Trobareu més informació sobre nosaltres al web www.aviat.cat o al nostre perfil d'Instagram <https://www.instagram.com/pollastresaviat/>. També ens podeu visitar i conèixer de primera mà com treballem (www.aviat.cat/visita-ns).

Cinc anys després de començar l'aventura, pel camí ha arribat el Noah, i tot és una mica més guapo. I seguim al ball, que no és poca cosa, volent guanyar-nos la vida com a pagesos.

Catalunya Central

“L'activitat que duc a terme comporta una gestió forestal i mantenir un equilibri en la pastura de sotabosc”

Clara a la seva explotació bovina ecològica.

Soc la Clara Ballarà Sampera, de Cardona (Bages), i les meves arrels són pageses i ramaderes.

La meua primera opció va ser estudiar un grau en Educació Primària a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), però quan vaig acabar els estudis i, amb la jubilació del meu pare a la vista, vaig considerar continuar amb l'activitat familiar, una idea que sempre m'havia atret. Per això vaig decidir formar-me fent un cicle en Gestió i Organització d'Empreses Agropecuàries a l'Escola Agrària del Solsonès.

A la nostra explotació ens dediquem a la ramaderia bovina extensiva. El meu pare va ser un dels pioners a produir en ecològic i jo he continuat amb aquest sistema productiu.

Clara Ballarà

El 2015 vaig sol·licitar l'ajut d'incorporació com a jove agricultora i un ajut a la competitivitat per a l'abastiment de punts d'aigua, construcció de cornadís, adquisició de menjadores i de maquinària. Aquestes inversions em van ajudar a optimitzar la gestió de la finca i a facilitar el maneig de l'explotació, de manera que em permetés dur a terme algunes tasques sense haver de menester ajuda.

Actualment tenim un ramat de 40 vaques i engreixem els nostres propis vedells. Tota l'alimentació es basa en la pastura i els cultius farratgers que es fan a la finca mateixa, i en cereals que adquireixo a l'explotació limítrof dels meus cosins, que també fan producció ecològica.

L'activitat que duc a terme no només m'aporta una producció, sinó que em permet tancar completament el cicle, ja que faig una gestió forestal i mantinc un equilibri en la pastura de sotabosc, cosa que es tradueix en una activitat amb una petjada de carboni ínfima.

Girona

“Soc sòcia de l'Associació de les Dones del Món Rural, ja que trobo que és molt important que es doni visibilitat a la feina de la dona en aquest món”

Alba Ferrer

L'Alba es dedica, entre d'altres, a la producció de pomes.

Soc l'Alba Ferrer Sala, de Valveralla, municipi de Ventalló (Alt Empordà). Proving d'una família amb tradició pagesa de diverses generacions.

Vaig estudiar un cicle formatiu de l'àmbit informàtic, però un cop vaig començar a treballar em vaig adonar que no podia estar en una oficina i que el que m'agradava era estar a l'aire lliure i dedicar-me a la feina que feia la meua família: l'agricultura.

M'he instal·lat en una explotació amb activitat agrícola i ramadera: fruita dolça, cereal, engreix de porcí i, seguint el repleu generacional de l'explotació familiar, també una activitat complementària de turisme rural. He entrat com a sòcia a Can Deri, SCP, juntament amb els meus pares. Per poder adequar i modernitzar la meua explotació, vaig sol·licitar l'ajut de primera instal·lació de jove agricultora. Amb aquest ajut vaig poder cobrir les despeses necessàries per poder executar el meu pla d'empresa. Per fer-la més competitiva i eficient, vaig demanar un ajut de millora a la competitivitat en les explotacions agràries, amb el qual vam augmentar la superfície de poma; un ajut de mitigació per adequar-nos a la normativa de dejeccions amb la compra d'uns aplicadors de purins, i un ajut de diversificació per instal·lar plaques fotovoltaiques per fer més eficient el turisme rural.

A més a més de l'ajut, he fet un itinerari formatiu a l'Escola Agrària de l'Empordà del DAAC que m'ha permès tenir més coneixements tant de gestió empresarial com tecnològica adequada a la meua explotació.

Actualment, la meua explotació de fruita dolça té 7,21 hectàrees de poma, 27,44 ha de conreus herbacis, amb quasi la meitat de la superfície de regadiu, i 1.316 porcs d'engreix en règim d'integració. I amb l'activitat complementària tenim una activitat de turisme rural, Can Centena, a Vilamacolum.

Fa un temps em vagi fer sòcia de l'Associació de les Dones del Món Rural, ja que trobo que és molt important que es doni visibilitat

tat a la feina de la dona en aquest món. La meua idea per al futur de l'explotació és aconseguir fer-la al màxim sostenible possible.

WEB Turisme rural: <https://www.cancentena.com/ca/>

Lleida

“El sector primari és indispensable i entre tots hem de garantir el seu futur”

Josep Gregori

Soc el Josep Gregori Borrell. Vaig néixer a Vilamajor d'Àger (Noguera). He crescut en una família pagesa i ramadera, que estima els valors de la terra i que treballa per cuidar les nostres contrades.

Vaig graduar-me en Enginyeria Agrària i Alimentària a la Universitat de Lleida i vaig fer el màster en Enginyeria Agronòmica (interuniversitari). Un cop finalitzats els estudis, vaig decidir incorporar-me a l'explotació familiar.

Sempre he considerat que aquest era el meu espai, el lloc on volia viure i treballar, on volia projectar el meu futur professional i personal per seguir el treball que els pares i els padrins han anat cultivant al llarg dels anys. Un llegat que ens connecta al passat i que alhora és el fruit del present.

Ens dediquem al conreu de cereals i a la ramaderia ovina. I ho fem pensant en la necessitat de proveir de bons aliments i de carn de qualitat la nostra societat. Cuidar els camps i els animals és la millor manera de mantenir viu el nostre entorn.

Per això, intento seguir el camí traçat fins ara per continuar fent créixer els nostres cultius i ramat. El sector primari és indispensable i entre tots hem de garantir el seu futur.

El meu Instagram és: [josepgregorii](#)

Camp de cereal

Terres de l'Ebre

“Orgullosa de ser la primera dona a formar part de la Cambra Arrossera del Montsià, una institució amb 90 anys d'història”

Soc la Maria Adela Tomàs Ferré, d'Amposta. Vaig estudiar Relacions Laborals a la Universitat Rovira i Virgili, a Tarragona. Durant sis anys vaig treballar en una assessoria, en la qual vaig posar en pràctica els coneixements adquirits i vaig compaginar la feina d'oficina amb la feina a l'explotació agrària familiar.

Soc filla i neta de pagesos, per això no vaig dubtar davant la decisió de canviar de feina i dedicar-me exclusivament a l'agricultura. L'explotació familiar és d'arròs, i amb aquest conreu em vaig incorporar el 2015. Actualment treballo una mica més de 20 hectàrees. En posteriors convocatòries de competitivitat vaig adquirir maquinària innovadora que m'ha permès optimitzar les feines de sembra i recol·lecció; en conseqüència, vaig poder augmentar la base territorial. La tradició agrícola s'ha

Maria Adela Tomàs

Arròs.

estès al meu germà i els meus nebots, que també es dediquen al conreu de l'arròs.

La configuració actual del delta de l'Ebre conjuga l'activitat agrària amb la conservació de la biodiversitat. Aquesta simbiosi fa possible mantenir una de les reserves naturals més importants de la Mediterrània, en perill de desaparèixer per la seua fragilitat davant dels fenòmens produïts pel canvi climàtic.

Per acabar, vull destacar que el paper de les dones al delta de l'Ebre ha estat fonamental en el seu desenvolupament. Les dones sempre han participat en les feines del conreu de l'arròs, però amb la tecnificació del camp van quedar en un segon pla.

Actualment, la presència de les dones dedicades al cultiu de l'arròs als espais de decisió del delta és quasi inexistent. En aquest sentit, cal dir que no és un problema intern de família o d'empresa, sinó que és un problema social, de visualitzar, legitimar i tenir en compte una manera de fer i uns aspectes en què els homes prenen les decisions. Això és el que em va portar a fer el pas i entrar a formar part del Consell Rector de la Cambra Arrossera del Montsià, una institució amb 90 anys d'història i de la qual m'enorgulleixo de dir que soc la primera dona en tots aquests anys a formar part del Consell Rector.

Zona periurbana de Barcelona

“Fer de pagesa em permet gaudir de l'estil de vida que vull”

Soc la Veronica Vega, del petit poble de Sant Joan Samora, al municipi de Sant Llorenç d'Hortons. Vaig estudiar Administració d'Empreses i vaig estar treballant al departament comercial d'una multinacional fins que van traslladar l'empresa i em vaig quedar a l'atur.

En la recerca d'una nova feina, les condicions de treball, amb horaris molt amplis, precarietat i sous baixos, em van fer va-

Veronica Vega

lorar la possibilitat d'engrandir la petita explotació familiar de vinya i olivera i instal·lar-m'hi com a pagesa.

Per fer viable el projecte, he aprofitat l'ajut de primera instal·lació de joves per a la compra de terres i un ajut de competitivitat per a la compra d'un tractor i una atomitzadora, que m'han permès treballar totes les terres que he anat afegint a l'explotació.

Per a tota la tramitació vaig comptar amb l'assessorament i l'atenció d'una entitat col·laboradora i de l'Oficina Comarcal del DACC a l'Alt Penedès.

Quant a la producció, vaig optar per l'agricultura ecològica i de proximitat. Durant la pandèmia, i per donar sortida al raïm, vaig iniciar l'elaboració i embotellament del meu propi vi, i també de l'oli, que comercialitzem directament.

Amb aquests productes participem en la iniciativa Agroecosamora, que podeu trobar al web www.agroecosamora.com i també a Facebook i Instagram.

L'explotació agrícola familiar està a Sant Joan Samora (l'Alt Penedès).

Generalitat
de Catalunya

xarxa-i.cat
Xarxa d'Innovació agroalimentària
i rural de Catalunya